

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

Кафедра української літератури

ІРИНА АЛІМІВНА ЗЕЛЕНЕНЬКА

Методичні рекомендації до вивчення дисципліни

ЛІТЕРАТУРНИЙ СТИЛЬ

(для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра
денної та заочної форм навчання)

Вінниця 2026

УДК 821. 1.2.01.161. 477.09.17.23.075.8
З 48

*Рекомендовано до друку
навчально-методичною комісією
факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
(протокол № ... від2026 р.)*

Упорядник: Зелененька Ірина Алімівна

Літературний стиль: Методичні рекомендації до вивчення дисципліни. Вінниця: Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. 2026.. 91 с.

Рецензенти:

Дмитрук Лілія Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри українознавства Вінницького національного медичного університету;

Ткаченко Вікторія Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

У методичних рекомендаціях, призначених для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра (спеціальність «Журналістика»), вміщено робочу програму, лекційний і практичний блоки занять, термінологічний словник, тестові завдання для перевірки знань, завдання для самостійної роботи, матеріали, що розкривають зв'язок літератури кількох діб із сучасністю й не лише. Джерело зацікавить також практиків у царині журналістики, освітян, здобувачів загальної середньої освіти, шанувальників рідного слова.

Матеріали розглянуто та схвалено на засіданні кафедри української літератури факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 6 від 7 січня 2026 року).

© Вінницький державний педагогічний
університет ім. М. Коцюбинського, 2026
Зелененька І.А., 2026 рік
□ 2026 рік

ЗМІСТ

Програма навчальної дисципліни.....	7
Тематика і планування практичних занять.....	47
Самостійна робота.....	56
Контрольні завдання. Тести.....	63
Перелік запитань для підсумкового контролю.....	82
Термінологічний словник.....	84

1. Опис навчальної дисципліни «Літературний стиль»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, предметна спеціальність, спеціалізація, додаткова спеціалізація/ спеціальність / предметна спеціальність, освітня (освітньо-професійна або освітньо-наукова) програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Загальна кількість кредитів – 10 Кількість кредитів на поточний навчальний рік – 6	Галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини	Обов'язкова	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) – 0 год.сам.роб.	Спеціальність С7 Журналістика	РІК НАВЧАННЯ	
Загальна кількість годин – 120 год. Кількість годин на поточний навчальний рік – 120 год. Кількість годин на 1 семестр – 120 год.	Освітньо-професійна програма Журналістика	1-й	1-й
		СЕМЕСТР:	
Тижневих годин для денної форми навчання: <i>аудиторних – 3</i> <i>самостійної роботи здобувача – 3.5</i>	Ступінь вищої освіти: бакалавр	ЛЕКЦІЇ	
		16 годин	2 години
		ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	
		40 годин	2 години
		ЛАБОРАТОРНІ ЗАНЯТТЯ	
		ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ	
		0 год.	
		САМОСТІЙНА РОБОТА	
		64 годин	116 годин
ВИД КОНТРОЛЮ: залік			

ПРИМІТКА:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання – 20 % ауд. занять і 80 % самостійної роботи,
для заочної форми навчання – 8,9 % ауд. занять і 91,1 % самостійної роботи.

2. Мета, завдання, компетентності та результати навчання

2.1. Мета навчальної дисципліни – дати здобувачам певну суму знань із розвитку української літератури X-XVIII, XIX століть, висвітлити типові явища та факти тогочасного літературного життя й процесу, виявляти гуманістичний пафос літератури, використання її кращих здобутків письменниками XX і XXI століть. Саме цим взаємозв'язком із наступними періодами розвитку рідного письменства проіннята програма курсу, так здобувач може зрозуміти й краще засвоїти факти та явища давньої та класичної української літератури, особливу увагу приділено тим письменникам чи творам, які вивчаються у сучасних закладах загальної середньої освіти.

2.2. Завдання навчальної дисципліни:

1. простежити закономірності й логіку розвитку літературного процесу X-XVIII, XIX століть;
2. осмислити різні впливи на розвиток українського літературного авторства;
3. визначити роль літератури в суспільно-політичному житті давньої України;
4. окреслити особливості словесності тієї доби;
5. розкрити сутність культурно-історичних феноменів давнього письменства, акцентуючи увагу на його визначних постатях і пам'ятках;
6. визначити місце української літератури епохи Середньовіччя, діб романтизму й реалізму в контексті розвитку світової літератури;
7. вчити здобувачів цитувати з коментуванням, а також аналізувати твори давнього письменства, що ставали передумовою творення публіцистики й постання журналістики.

2.3. Компетентності

2.3.1. Загальні компетентності.

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

2.3.2. Фахові компетентності:

ФК 01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у професійній діяльності.

ФК 02. Здатність формувати інформаційний контент.

ФК 09. Здатність користуватися технологіями штучного інтелекту.

2.4. Результати навчання за освітньою програмою

РН 02. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції.

РН 04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.

РН 13. Передбачати реакцію аудиторії на інформаційний продукт чи на інформаційні акції, зважаючи на положення й методи соціальнокомунікаційних наук.

РН 14. Генерувати інформаційний контент за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації.

РН 21. Перевіряти достовірність інформації, наданої/ обробленої штучним інтелектом.

РН 25. Готувати текстові, аудіо-, графічні чи відеоматеріали із залученням відповідних фахівців.

2.3.1. Загальні компетентності

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2.3.2. Фахові компетентності

ФК02. Здатність формувати інформаційний контент.

ФК07. Здатність застосовувати міждисциплінарні зв'язки в практичній діяльності.

2.4. Результати навчання за освітньо-професійною програмою

РН03. Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами.

РН14. Генерувати інформаційний контент за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації.

РН19. Застосовувати міждисциплінарні зв'язки в практичній діяльності, в різних видах медіа.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЛІТЕРАТУРНИЙ СТИЛЬ»

(Розвиток літератури України X-XVIII, першої половини XIX ст.)

Розділ 1. Література українського Середньовіччя (X – середина XIII століття)

Тема 1. Вступ. Література українського Середньовіччя.

Предмет і завдання курсу давньої української літератури X-XVIII ст., її місце в історії української літератури, зв'язки з українською народною творчістю, вступом до літературознавства й старослов'янською мовою. Давня українська література з погляду радянського й пострадянського літературознавства. Поняття про літературну пам'ятку, її редакції, списки. Рукописна традиція, сучасне поняття й розуміння авторського права. Характер і типи давніх рукописів. Основні типи почерків (устав, півустав, скоропис) і матеріалів письма (пергамент, папір). Художнє оформлення рукописів. *Періодизація* української літератури X-XVIII ст. Своєрідність періодизації в працях Д. Чижевського, Ю. Ісіченка, А. Макарова. *Особливості аналізу* літературного тексту X-XVIII ст., використання досвіду міфологічної, культурно-історичної, психологічної та інших шкіл. Багатомовність літератури тієї доби.

Тема 2. Прадавня українська література. Велес-книга

Література й фольклор дохристиянського періоду. Одне з найдавніших, відомих науці праслов'янське письмо – „черти й різи». „*Велесова книга*», відтворення в ній стародавньої історії Київської Русі. Відкриття „Велесової книги», полеміка про її автентичність. Робота вчених над розшифруванням тексту й перекладами його на різні мови. Композиція книги. Своєрідність світу „Велесової книги». Час, простір і релігійна аура пам'ятки. Зміст дощечок 3а, 4г, 7а-7б, 8, 19, 37б. Загадки слов'янського походження. Самоідентифікація русичів. Демократизм устрою. Образ Матері-Птиці та її значення в житті предків. Молитва до Даждьбога, символіка золотого струга в синьому небі. Поетика патріотизму.

Література зрілого Середньовіччя (кінець X – середина XIII століття)

Тема 3. Література Київської Русі

Хронологічні межі епохи в різних європейських літературах. Типологія Європейського Середньовіччя. Християнська релігія як чинник у розвитку європейської цивілізації епохи Середньовіччя. Культура *країнлатинської спільноти*, вплив на неї ідеологічної доктрини католицизму (Ієронім, Августин Аврелій, Фома Аквінський), особливості жанрово-стильової системи. *Візантійсько-слов'янська (православна) спільність*, її географічні межі, особливості жанрово-стильової системи. Роль і місце візантійської естетики в розвитку художньої думки Європи. Особливості рецепції візантійської літератури південними та східними слов'янами. Роль Русі в історичній долі українського народу, її досягнення в політичному, економічному й культурному житті як початок цивілізації українського народу. Міжнародний авторитет Київської Русі. Династичні зв'язки великих київських князів. Анна, королева Франції, її роль у поширенні освіти у Франції. Запровадження в Київській Русі християнства, його значення для державної, етнічної та культурної єдності. Поширення нових норм співжиття, звичаїв і традицій. Роль християнства в розвитку писемності, культури, мистецтва й освіти. Загальні поняття про культуру й мистецтво Київської Русі. Культурна програма Ярослава Мудрого. „Книги – морська глибина». Софія Київська як зразок архітектури, мистецтва та центр освіти й писемності. Давня українська література як синтез усної народної творчості й перекладної літератури. Етнічні терміни на позначення українського народу – руский, руський, російський, український – як синоніми назв нашого народу на різних етапах його історичного розвитку. *Перекладна*

література Київської Русі. Перекладна література як частина художнього спадку Київської Русі, її значення й місце в літературному процесі. Різниця між тогочасними й сучасними розуміннями перекладної літератури й принципів перекладу. Жанри перекладної літератури – Біблійні книги, апокрифи, житійна література, науково-природничі книги, історико-повістева література, збірники афоризмів.

Тема 4. Біблія й розвиток української літератури

Біблія як книга Бога (основа релігійного вчення), як книга людська (багатовіковий запас людських знань), як історичний документ про історію єврейського народу, як пам'ятка світової культури. Походження Біблії, її складові частини – Старий Заповіт (особливості Книги Псалмів, Пісні Пісень, Книги пророка Єзекиїля, Книги приповістей Соломона); Новий Заповіт (особливості Євангелій, Одкровення Іоанна). П. Куліш, І. Пулюй, І. Нечуй-Левицький – перекладачі Біблії на українську мову. Біблійні мотиви та образи в українській літературі (Г. Сковорода, Т. Шевченко, І. Франко, Леся Українка, П. Тичина) й у мистецтві (К. Устинович, А. Монастирський, С. Гординський). *Апокрифи* (старозавітні, новозавітні, есхатологічні), їх походження як народних творів на біблійні теми. Мотиви апокрифів в українській літературі (описи пекла в „Енеїді» І. Котляревського). І. Франко – дослідник апокрифів. *Ораторсько-проповідницька проза*, найпопулярніші збірники: «Златоструй», «Пчела», «Торжественник», «Ізмарagd» та інші. *Перекладна світська повість*: «Олександрія», «Девгенєво діяння», повість про Акира Премудрого та інші. „Пчела»– збірник афоризмів. Науково-природничі книги – „Фізіолог», „Шестоднев», „Християнська топографія» Козьми Індикоплова, їх значення для ознайомлення давнього українського читача з навколишнім світом. Історичні *хроніки* *Георгія Амартола* й *Іоанна Малали* як джерела для знайомства зі всесвітньою історією (історією стародавніх євреїв, Ассирії, Єгипту, походами Олександра Македонського, історією Римської імперії, Візантії до 842 року, раннього християнства).

Тема 5. Оригінальна література Київської Русі

Літописання. Загальна характеристика *літописів*, їх світове значення. Різні теорії походження давніх українських літописів. Літописне зведення. Використання різних джерел. Загальноруські й регіональні літописи. „*Повість минулих літ*». Питання про генезис, редакції й списки „Повісті...». Джерела – біблійні оповіді, зразки усної народної творчості й дружинної поезії, юридичні документи, спогади учасників тієї чи іншої події, свідчення самого літописця. Основна ідея твору – єдність Київської Русі. Ідейно-тематичний зміст „Повісті...», легендарно-оповідні жанри (про заснування Києва, смерть князя Олега від свого коня, Кирила Кожум'яку тощо). Мотиви „Повісті...» в українській літературі (І. Франко, С. Руданський, П. Тичина). І. Франко – перекладач і дослідник „Повісті...». *Київський літопис* (XII ст.) як продовження „Повісті...». Спільне й відмінне між ними – локальне відображення подій (тільки Київське князівство), звуження політичного ідеалу (боротьба за стольний град Київ і вузько місцеві інтереси), композиційна нечіткість, перевага фактографічних описів над белетристичними елементами. Літописні оповіді про борове проти половців. *Оповідання про похід князя Ігоря проти половців* (1185) і його значення для розуміння художнього розкриття події в «Слові о полку Ігоревім».

Тема 6. Ораторсько-проповідницька проза.

Два види проповідей – проста (елементарні основи християнської релігії й співжиття) й урочиста, яка порушувала важливі суспільно-політичні питання й яка побудована за всіма правилами ораторського мистецтва. *Дидактичне красномовство.* «Повчання дітям» (близько 1117) *Володимира Мономаха* як взірць дидактичного красномовства. Жанрові особливості. Автобіографічна й дидактична частини. Образ державного діяча, воїна, патріота, людини й письменника. Підпорядкування особистих інтересів загальнодержавним. Кодекс правителя й людини. Думка автора про значення освіти та знання іноземних мов. «А коли добре щось умієте – того не забувайте, а чого не вмієте – то того учітесь». *Урочисте красномовство.* «Слово про Закон і Благодать» (середина XI ст.) *митрополита Іларіона* – блискучий зразок урочистого красномовства й тогочасної публіцистики. Патріотичний зміст твору – звільнення Київської Русі з-під релігійного диктату Візантії, гордість за свою Вітчизну. Композиція твору, роль у ньому антитези Закон – Благодать і метафори (Закон – світло місяця, нічний холод; Благодать – сонячне сяйво, тепло). Значення образів язичницьких князів Ігоря й Святослава в історії Київської Русі. Образ князя Володимира – хрестителя Русі, просвітника, порівняння його ролі в історії народу з роллю Костянтина-Кирила. Вимога автора – канонізувати князя Володимира. «Слова» - *проповіді Кирила Туровського* (друга половина XII ст.) як вищий здобуток ораторської прози Київської Русі. Відомості про автора. Алегорично-символічна інтерпретація біблійних мотивів, використання описань природи для розкриття основної ідеї проповіді. *Житійна (агіографічна) література.* Основні типи житійної літератури – княжіжитія („Сказання про Бориса і Гліба», житія княгині Ольги й князя Володимира) й житіяченців-богоугодників («Житіє Феодосія Печерського»). Використання біографічних фактів для пропаганди патріотизму й відмови від насильства як прикладів для наслідування. *Патерики*, їх будова. *Києво-Печерський Патерик* (20-і роки XIII ст.). Джерела. Патерикова новела як основна композиційна одиниця. Особливості структури сюжету новел. Мотив чуда в структурі сюжету. Церковно-легендарний зміст, патріотична спрямованість і дидактика Києво-Печерського Патерика. Образи Нестора, Симона, Полікарпа. І. Франко – дослідник Києво-Печерського Патерика.

Тема 7. «Слово о полку Ігоревім»

Історія відкриття й видання твору. Проблема його автентичності. Вивчення «Слова...» в Україні – М. Максимовичем, О. Огоновським, Ф. Колесою, Я. Щуратом, І. Франком, В. Перетцем, Б. Лепким, С. Пінчуком, С. Гординським та іншими. Проблема авторства й часу написання пам'ятки. «Слово...» й літописні повісті про похід Ігоря. Основна ідея твору. Питання про жанр пам'ятки. Образ Руської землі. Персонажі пам'ятки – Боян як історична особа, попередник автора «Слова...» та як символ співця-патріота; порівняльна характеристика князів Ігоря та Всеволода (художній образ Ігоря та історична особа); образ великого князя київського Святослава; образ Ярославни. Українські переклади й переспіви «Слова...» М. Шашкевича, М. Максимовича, Панаса Мирного, С. Руданського, Ю. Федьковича, І. Франка, М. Рильського, Л. Махновця, Н. Забіли та інші. Переклад і проблема жанру. Історико-літературне значення «Слова...». Ремінісценції твору в українській літературі. *Паломницька проза.* Паломництво (пілігримство) як явище збагачення середньовічної культури, його просвітицькі засади. «*Хоженіє*» ігумена Даниїла – зразок паломницької прози. Причини її виникнення й значення для ознайомлення народів Київської Русі з далекими країнами, зокрема зі Святою землею. Умови подорожі героя, їх відображення у творі. Патріотизм автора, його дипломатична місія. Відомості про Київську Русь, Візантію й Палестину доби хрестових походів, звичаї та культура цих країн. Образ оповідача.

Література пізнього Середньовіччя (середина XIII – середина XV століття)

Тема 8. Література пізнього Середньовіччя. Галицько-Волинський літопис

Еволюція жанрово-стильової системи письменства. Увираження особливостей етнічної самобутності східнослов'янських літератур. Другий південнослов'янський вплив. *Літописання*. Продовження традицій жанру. Особливості використання фольклорного матеріалу, белетризація розповіді. *Галицько-Волинський літопис* – визначна пам'ятка XIII ст. Жанрова самобутність і своєрідність, нові риси воїнської повісті й спроба створення нового типу ідеального героя. Образи князів Романа й Данила. Образ співака Митуси в літописі й у творах українських письменників: «Співець Митуса» М. Костомарова, «Бунт Митуси» І. Франка, «Шрами на скалі» Р. Іваничука. Патріотичне оповідання про Євшан-зілля, його інтерпретація в статті «Найстарша українська народна пісня» І. Франка, в поемі «Євшан-зілля» М. Вороного, прозовій думі «Отрок» М. Обачного (М. Косача) та оповіданні «Євшан-зілля» Л. Мосендза. *Пам'ятки української мови XIV-XVI століть* – українські й молдавські грамоти, Кам'яно-Струмилівське Євангеліє (1411), «Четъї-Мінеї» (1489), Пересопницьке Євангеліє (1556-1561), запис народної пісні про Стефана Воеводу («Дунаю, Дунаю, чому смутен течеш») у чеській грамотиці Яна Богослова (бл. 1571). Два різновиди писемної мови – слов'яноноруська й українськакнижна мова (простамова, руськамова, староукраїнська мова). *Ораторсько-проповідницька проза*. Еволюція жанру, зв'язок із історією. «Слово о погібелі Руської землі» (1238-1246). Проблема часу написання й історичної основи твору. Особливості поетики, образ Руської землі. Літературна творчість *Серапіона, Купріяна Цамблака, Григорія Цамблака* (огляд). *Житійна проза*. Еволюція жанру. Збереження агіографічних традицій Київської Русі. «Житіє Олександра Невського» (друга половина XIII ст.). Історичні реалії у творі. Спорідненість із жанром вояцької повісті. Образ Олександра Невського. Стильова своєрідність життя. Історія формування Арсенівської та двох Касіянівських редакцій *Кисво-Печерського Патерика*. Структура тексту, його джерела. Художня своєрідність новел. Стильові особливості Несторових, Симонових і Полікарпових новел. Образна система. Роль антитези в структурі новел.

Розділ 2. Література українського Ренесансу та Бароко. Література Ренесансу

(друга половина XV – кінець XVI століття)

Тема 9. Епоха Ренесансу

Історичні умови розвитку культури українського Відродження. Зміна характеру взаємодії з іншими культурами. Входження української культури в західноєвропейський контекст. Характерні риси естетики Ренесансу: вживання міфологічних образів і мотивів, посилення етнічної самобутності. Ренесансний гуманізм. Розвиток традиційних прозових жанрів. *Короткий Київський літопис* (перша половина XVI ст.). Історичні події в Литві й Україні. Образ князя Костянтина Острозького. *Острозький літопис*. Реалістичне зображення діяльності князя Костянтина-Василя Острозького. *Українська латиномовна й польськомовна поезія* як ренесансне явище української культури, форма взаємодії вітчизняних і європейських культурних традицій. Використання в поезії історичних, міфологічних і біблійних образів. Ритмічна структура творів. «Прогностична оцінка поточного 1483 року» *Юрія Дрогобича* – перша друкована книга українського автора. Поетична спадщина *Павла Русина* з Кросна. Автобіографіям, краса рідної землі в збірці «*Пісні Павла Русина з Кросна*». Буколічні мотиви в «*Еклогі*» *Григорія Чуя Русина* з Самбора. Поема «*Роксоланія*»

(1584) *Севастьяна Кленовича* як видатне явище ново латинської поезії в Україні. Жанрова своєрідність та особливості твору. Образна система. Функції легенд і переказів у структурі поеми. Описи побуту, господарської діяльності українців, природи, міст тощо. Запровадження книгодрукування в Україні, суперечки про його початки. Видавнича діяльність *Івана Федорова* в Україні (львівські «*Апостол*» і «*Буквар*», «*Острозька Біблія*»). Краєзнавчий матеріал про друкаря.

Тема 10. Полемічна література

Літературна полеміка кінця XV – початку XVII ст. як самобутнє явище національного письменства, її різномовність. Полемічна література як своєрідна публіцистика на зламі століть, її місце в історії української літератури й суспільно-політичної думки в Україні. Використання полемістами традицій та ідей західноєвропейської Реформації. Жанрова специфіка полемічної літератури: полемічні трактати, памфлети, послання, відкриті листи, діалоги. Барокові риси полемічних творів: символіка, метафоризація традиційних сюжетів. Чотири підходи до теми християнського віровчення в національному письменстві: православний, греко-католицький, протестантський, єзуїтський. Роль польського єзуїта *Петра Скарги* та його книги «*Про єдність Церкви Божої*» (1577) у розгортанні міжконфесійної полеміки в Україні. Книжка «*Доводи віри римської церкви*» (1586) *Бенедикта Гербеста* як новий етап у підготовці церковної унії. *Календарна реформа Григорія XIII* (1582) і боротьба проти григоріанського (нового стилю) календаря. Причини й наслідки Берестейської церковної унії (1596), оформлення двох церков – української православної та уніатської (греко-католицької). Острозький гурток і його місце в розвитку національної освіти й літератури. Творчість *Герасима Смотрицького*. Біографічні дані. Основні частини його трактату «*Ключ царства небесного*» (1587), його полемічне спрямування. Релігійні та суспільно-політичні погляди Г. Смотрицького, причини його виступу проти календарної реформи 1582 р. „*Календар римський новий*». Церковно-політична концепція «*Апокрисису*» (1597) *Христофора Фіلالета*.

Творчість *Івана Вишенського*. Основні віхи життя й творчості письменника. Афон у житті й творчості полеміста, історія його подорожі в Україну. Заперечення Іваном Вишенським західної (римсько-католицької) цивілізації, його виступи проти поширення західної освіти й науки. Місце творчості Івана Вишенського в літературному процесі другої половини XVI – першої половини XVII ст. Історія публікації його творів та досліджень про нього. І. Франко та А. Кримський – дослідники життя й творчості Івана Вишенського. Твори Івана Вишенського до Берестейської церковної унії. Критика соціальної дійсності в «*Писанні до всіх обще, в Лядской землі живущих*» і «*Викритті диявола-світодержця*». Авторська концепція ідеального суспільства, її консерватизм і утопічність. Жанрова різноманітність творів Івана Вишенського – послання, трактати, памфлети, діалоги, діалоги-інвективи, органічне поєднання стилю послання та імітація діалогу з допомогою риторичних і окличних речень. Значення творчості Івана Вишенського. Образ письменника-полеміста в поемі «*Іван Вишенський*» І. Франка. Львівський гурток та його місце в розвитку національної культури й літератури. Анонімний трактат «*Пересторога*». Гуманізм твору, своєрідність трактування історії українського народу. Агітація за розвиток національної культури й освіти. Художні засоби у творенні образів князя Острозького, Іпатія Потія, Кирила Терлецького, Михайла Рогози та інших. Особливості стилю.

Тема 11. Творчість *Мелетія Смотрицького*.

Життя і творчість письменника. Суспільна значущість і літературні якості *Треносу* (1610) Мелетія Смотрицького. Персоніфікація образу Матері-Церкви. Композиційні особливості. Мовне й художнє багатство твору. Широкий відгомін серед широких суспільних кіл. Мелетій Смотрицький – автор *Граматики словенської* (1619). Оборона православної церкви та її права на розвиток у трактатах *Виправдання невинності* (1621), *Оборона виправдання* (1621). Перехід полеміста в уніатський табір. Спроба перегляду політично-церковних позицій і нового погляду на унію як фактор національної єдності та порятунку від міжусобної війни на релігійному ґрунті (*Апологія* (1628), *Паренезис* (1629)). Творча спадщина *Іпатія Потія* як письменника-полеміста уніатського табору. Найвідоміші твори письменника: *Унія греків з костелом римським* (1595), *Антирилизис* (1599), *Гармонія* (1608) та їх спрямованість – церковна єдність, необхідність реформи православної церкви в Україні. Уміле й дотепне використання сатири, психологізація оповіді. І. Франко та М. Возняк про письменника.

Розділ 4. Епохи Бароко (кінець XVI – кінець XVIII століття)

Тема 12. Українська поезія і драма в добу бароко.

Історія виникнення терміну літературне бароко. Синкретизм бароко: літературний напрям, художній стиль і культурна епоха. Основні етапи дослідження літературного бароко (В. Перетц, С. Маслов, О. Білецький). Концепція бароко Д. Чижевського. Праці сучасних медієвістів про бароко (В. Кречетень, Д. Наливайко, О. Мишанич, В. Шевчук). *Києво-Могилянська колегія* як центр науки, культури, освіти, літератури, театру в Україні XVI – XVIII ст. Її роль у розвитку літературної творчості. Теоретичні студії (поетики і риторики) та їх вплив на українську художню практику. *Київська поетика* (1619), поетики *Феофана Прокоповича*, *Митрофана Довгалевського*. Особливості стилю бароко: алегоричне мислення як зв'язок між різними явищами дійсності, асиметричність, відкритість структури творів, захоплення парадоксами, контрастами, метафорами, символами, антитезою. Хронологічні межі письменства бароко та його генеза: *раннє бароко* (кінець XVI – 20-і роки XVII ст.), *зріле бароко* (30-і роки XVII ст. – 10-і роки XVIII ст.), *пізнє бароко* (20-і – 90-і роки XVIII ст.). Місце бароко в історії української й загальноєвропейської культури. Вплив українського барокового мистецтва на білоруську, російську, сербську, молдавську й румунську літератури.

Тема 12. *Раннє Бароко (кінець XVI ст. – 20-і роки XVII століття)*

Початок віршової та драматичної літератури. Причини появи нових літературних жанрів – віршування й шкільної драми, їх зв'язок із шкільною освітою. Курс пітики як основи знань про мистецтво поетичного слова. Поняття про панегіричні, історичні й моралізаторські вірші. Два типи віршування – нерівноскладове й силабічне. Національні ознаки українського письменства епохи Бароко: культивування козацької тематики, етногенетичний міф про походження нашого народу в літературі. Панегірична поезія. *Вірші на жалосний погреб Петра Конашевича Сагайдачного* (1622) *Касіяна Саковича* – кращий зразок панегіричної поезії. Використання історичного й біблійного матеріалів для розкриття всебічної діяльності гетьмана як державного й військового діяча, як мецената й добродійника Київської колегії. Драматичні елементи (діалоги) в структурі твору, використання поетики ораторського мистецтва. Патріотизм *Віршів на жалосний погреб Петра Конашевича Сагайдачного*, афористичність художньої мови. Шкільна драма, її зв'язок із європейським театром, шкільною практикою в Західній Європі. Декламації та діалоги як початкові форми шкільної драми. Інтермедії – своєрідний жанр української драматургії. Час їх виникнення, походження й ідейно-естетичні функції.

Питання авторства. *Інтермедії про Климка і Стецька, Максима Рицька і Дениса* до драми «Трагедія, або Образ смерті пресвятого Іоанна Хрестителя» (1619) Якуба Гаватовича. Джерела сюжетів, зображення народного життя й побуту. Комічні образи. Роль народної мови в інтермедіях.

Тема 13. Зріле бароко (30-ті роки XVII ст. – 10-ті роки XVIII ст.)

Українська література періоду зрілого бароко. Подальший розвиток полемічної прози. Полемічна творчість *Іоанікія Галятовського*, її проблематика. Барокові ознаки публіцистики письменника. Антимагометанське спрямування трактатів «*Лебідь*» (1679) і «*Магометів коран*» (1683). Алегоричні образи Лебеда та Яструба. Використання мандрівних новелістичних сюжетів на засадах барокової поетики, розробленої самим автором. Трактати «*Логос*» (1691-1692) та «*Оборона вірному кожному чоловікові*» *Михайла Андрелли (Оросвигівського)* як визначні пам'ятки полемічного письменства. *Ораторська проза*. Дві школи проповідників у другій половині XVII ст. (київська та латино-польська). Естетизація релігійного ідеалу в бароковій ораторській прозі. «*Наука, або Спосіб складання казань*» (1659) *Іоанікія Галятовського* як вершинне досягнення практики й теорії барокової проповіді. Роль і місце тем и в творі, використання логічних і курйозних запитань, порівнянь, алегорії, метафори як обов'язкових складових барокових казань. Орієнтація на рівень освіченості аудиторії. Місце вставних сюжетів у композиції казання. Біблія у творчості (Богородиця, Ісус Христос, апостоли, святі). *Історично-мемуарна проза*. Визвольна війна під керівництвом Б. Хмельницького й наступні політичні події в Україні та їх значення для зростання інтересу до історії рідного народу, поштовх до розвитку історіографії й історичної прози. *Крайові (місцеві) літописи*. Використання в них попередніх літописних традицій. *Густинський літопис* – пам'ятка української історичної прози та історіографії XVIII ст. Питання авторства й датування (Густинський монастир, 1623-1627, укладач – Захарія Копистянський; 1670 р., переписав М. Лосицький). Композиція твору. Белетризація оповіді. Заключні частини – «Про походження козаків», «Про запровадження нового календаря», «Початок унії». «*Кройника*» Феодосія Сафоновича (1672-1673) – нова спроба викладу історії України з найдавніших часів. «*Синопис*» (1674) – новий етап у розробці історичного матеріалу та історичної концепції. Проблема авторства.

Тема 14. Козацькі літописи.

Козацькі літописи – самобутнє явище національної культури, ідеології та літератури. Втілення в них барокової моделі історії України. Утвердження головної ролі козацтва в суспільному житті. Умотивування її через розробку козацького міфу. Козацькі літописи в науковій оцінці вчених і художній творчості українських письменників.

«*Літопис Самовидця*». Питання авторства. Час написання, історія публікації. Жанрова структура. Зміст літопису. Відтворення подій національно-визвольної війни в Україні та їх суб'єктивна оцінка автором. Самобутній погляд на Богдана Хмельницького та інших гетьманів і козацької старшини. Використання фольклорних елементів. Мова, стиль і художні засоби твору. Використання П. Кулішем у романі «Чорна рада» літописного опису Ради 1663 року.

«*Дії презільної битви Богдана Хмельницького, гетьмана Запорозького, з поляками*» (1710) *Григорія Грабянки* як патріотичний маніфест козацько-українського автономізму. Політичні погляди автора в творі. Використання матеріалу про життя нашого народу з польських хронік, національних літописів. Увага автора до зображення батальних сцен, військового побуту. Композиційна роль

жанру оповідань («сказаній»). Відтворення образів козаків, державних діячів. Поетика образів Богдана Хмельницького та Якіма Сомка. Архаїзація мови як прийом стилю бароко.

«Сказання про війну козацьку з поляками...» (1720) *Самійла Величка*. Спроба аналізу та узагальнення національного життя України XVII – XVIII ст. Творче використання документальних, фольклорних і літературних матеріалів, авторські роздуми. Жанрова та стильова особливість літопису. Роль літописного оповідання й повісті в структурі літопису. Образна система. Поетика образів Богдана Хмельницького, Івана Сірка, Івана Мазепи та інших державних і військових діячів. Місце хроніки Самійла Зорки та «Домової війни» С. Твардовського в композиції літопису.

Історична поезія. Зображення в ній суспільно-політичних обставин свого часу. Увага поетів до діяльності козацтва, козацької старшини, державних діячів. Вірші про визвольну війну під проводом Богдана Хмельницького та козацтва. Барокова антитеза як засіб увиразнення героїчного духу та військової мудрості українців. Бароковий образ України-Матері в анонімній історичній поезії. Вплив фольклору на поетику віршів та їх ідейне спрямування. Метафоризація мови. *Метафізична поезія*, її зв'язок із конкретними потребами епохи. Елегійність творів, світські мотиви в духовній ліриці, культивування мотивів людських чеснот. Барокові ознаки духовної поезії. Збірка «Перло многоцінне» (1646) *Кирила Транквіліона-Ставровецького*.

Поетична творчість *Івана Величковського*. Барокова поетика у збірках «Зегар цілий і полузегарек» (1690) і «Молоко від вівці пастиру належне» (1691). Структура збірок, жанрова своєрідність курйозних віршів, художня майстерність, використання алегоричних образів, релігійної символіки, образів Ісуса Христа, Богородиці, святих. Образи українських історичних діячів у поезії І. Величковського: Антонія Печерського, Варлама Ясинського, Івана Самойловича, Лазаря Барановича. Жанрові особливості епіграм І. Величковського на біблійні та житійні сюжети. Поетична творчість *Лазаря Барановича*. Збірка «Аполлонова лютня» (1671). Розробка поетом образів Богородиці, смерті. Поетична спадщина *Стефана Яворського, Пилипа Орлика, Івана Орловського, Івана Максимовича* (огляд).

Тема 15-16. Драма й поезія пізнього бароко

Поетична спадщина *Феофана Прокоповича*. Біографічні дані, осмислення різних імен поета, суспільно-політичні, літературно-естетичні й педагогічні погляди Ф. Прокоповича. Вірш «Епінікіон» (1709), його зв'язок із античною літературою (епінікії на честь переможців олімпійських ігор). Образи Петра I, Івана Мазепи, антиісторичність у засудженні останнього як «изверга отечества», підтримання загарбницької політики царизму щодо України. Промонархічна орієнтація автора як основа ідейного спрямування віршів «Запорожець, який розкаюється» і «За Могилою Рябою» (1711). Ритмічна структура творів, особливості мови. Латиномовний вірш «Папський вирок Галілеєві» як поетичний виступ на захист Галілео Галілея й науки. Творчість *Івана Мазепи*. Життєвий шлях і політично-військова діяльність Івана Мазепи, гетьмана Лівобережної України, борця за свободу України, мецената й покровителя Києво-Могилянської академії. Листи Івана Мазепи до Мотрі Кочубеївни – перший в українській літературі зразок любовного епістолярію. Поетична творчість Івана Мазепи. Зміст і політична тенденція «Думи» («Всі покою щиро прагнуть...»). Авторство «Пісні про чайку», її популярність. Образ Івана Мазепи в українській (трилогія «Мазепа» Б. Лепкого, поема

«Мазепа» В. Сосюри), польській (драма «Мазепа» Ю. Словацького), російській (поема «Полтава» О. Пушкіна), французькій (поема «Мазепа» В. Гюго), англійській (поема «Мазепа» Дж.Г. Байрона) літературах.

Розвиток української драми. Драматургія. Шкільний театр як джерело розвитку драматургії. Теорія драми в курсах поетик. Барокові засади поетик. Тематичні цикли драми: різдвяний та великодній. Основні драматичні жанри: діалоги, декламації, містерії, міраклі, мораліте, історична драма. «Слово про збурення пекла» – містерія великоднього циклу. Вплив народної культури на засвоєння та трансформацію біблійного сюжету. Характерні особливості поетики образів: Ада, Люципера, Христа, Соломона. Втілення ідеї справедливості в образі Ісуса Христа. Апокрифічні елементи сюжету. І. Франко про драму. *Драми-міраклі.* Особливості композиції драми «Олексій, чоловік божий» (1673-1674). Зародження жанру *історичної драми.* Трагікомедія «Владимир» (1705) *Феофана Прокоповича*, її місце в розвитку жанру. *Інтермедії* як складова драматургії зрілого бароко.

20-90 рр. XVIII століття. Драма «Милість Божя». Драма «Милість Божя» (1728) анонімного автора. *Драма-мораліте «Воскресіння мертвих»* (1747) *Георгія Кониського.* *Інтермедії. Вертепна драма.* Своєрідний характер українського лялькового театру-вертепу як синтезу літературної та фольклорної традицій, поєднання біблійних і світських мотивів. Історія вивчення вертепу. І. Франко – дослідник вертепу. Будова вертепу та його театральна техніка. Основні зразки вертепних скриньок (Сокиринський і Куп'янський). Дві частини вертепної драми – біблійна й інтермедійна. Переосмислення релігійної частини вертепу відповідно до нового культурного їх розуміння і сприйняття. Традиційні образи – цар Ірод, три царі (три князі, три гетьмани), образ української матері-страдниці Рахілі. Інтермедійна частина вертепу – основні мотиви та образи. Запорожець – центральна фігура у вертепній виставі. Фольклор у вертепі. Традиції вертепної драми у творчості І. Котляревського («Наталка Полтавка»), М. Гоголя («Простак»). Відродження живого вертепу в 1989 році. Вертеп у культурному житті українського народу XIX – XX ст. Вертепи в музичній школі М. Лисенка. «Вертеп» у постановці Леся Курбаса (1918). Український вертеп за кордоном.

Історично-мемуарна проза та її місце в літературному процесі 20-90-х рр. XVII – XVIII ст. Щоденники, короткі літописи. Цикл історичних праць чужинців, які працювали в Україні (О. Рігельман, С. Зарульський, Й.-Х. Енгель). «Історія русів» як підсумок розвитку барокової історіографії, взірць політичного памфлету. Гіпотези про авторство. Структура сюжету. Намір синтетичного огляду історичного шляху українського народу та способи його реалізації. Публіцистично-художній пафос, антимонархічна й антиклерикальна спрямованість твору. Політичний ідеал автора та новаторський підхід до висвітлення історії. Образи історичних діячів Богдана Хмельницького, Івана Богуна, Івана Мазепи, Павла Полуботка. Образи російських історичних осіб (Петро I, Олександра Меншикова). Засудження політики царизму щодо України. Роль і місце монологів у композиції твору. Вплив «Історії русів» на українську романтичну літературу й історичну романістику. М. Грушевський про «Історію русів».

Творчість мандрівних дяків. Причини появи в українській літературі XVIII ст. творчості мандрівних дяків (циркачів, пиворізів), їх роль у поширенні освіти серед широких народних мас, у розвитку драматургії та театру, у наближенні шкільної премудрості до народу. Інтерпретація традиційних сюжетів і мотивів на засадах «низового» бароко. Модель світу, розроблена мандрівними дяками. Використання народної мови та фольклорних мотивів і засобів у створенні власних творів. Особливості використання біблійних сюжетів, наближення їх до потреб буденного життя. Сміховий світ мандрівних дяків, життєрадісність і

натуралістична відвертість. Гумористично-сатирична розробка вакхічної теми. Трагікомічні елементи поезії. Збагачення поетичної мови шляхом залучення нових лексичних шарів. Поняття про бурлеск, травестію. Жанрова своєрідність бурлескно-травестійних віршів: вірші-пародії, вірші-орації, вірші-травестії.

Вірші-пародії. Естетичний зміст та ідейне спрямування пародій. Жанрові форми віршів-пародій: пародіювання молитов, біблійних текстів, проповідей. *Вірші-орації*, їх зв'язок із потребами релігійних свят і народною лірикою. Основна тематика. Оригінальне використання засобів самоіронії й елементів бурлескного стилю. *Вірші-травестії.* Принципи травестування біблійних сюжетів, наявність натуралістичних елементів, їхня естетична функція. Мова творів.

Сатира, соціально-політичні обставини виникнення української сатири як окремого жанру. *Сатирично-гумористичні віршовані оповідання «Отець Негребецький», «Пекельний Марко», «Вірша про Кирика»,* їх ідейно-художні особливості. *Антиклерикальна сатира.* Утвердження в ній просвітницьких ідеалів. *«Плач київських монахів»* (1786) та додаток до нього. Жанрова природа твору. Прийом самоіронії. Особливості поетики монологів печерських монахів. Інтерпретація твору В. Шевчуком, гіпотеза щодо авторства.

Тема 17. Творча спадщина *Григорія Сковороди* як еталон «високого» бароко

Життєпис письменника та історія його дослідження. «Життя Григорія Сковороди» Михайла Ковалевського. Типологічний зв'язок творів Г. Сковороди з вітчизняними літературними традиціями. Синтез у творах письменника традицій фольклору, національної та європейських літератур. Барокові та просвітницькі тенденції стилю поета. Збірка *«Сад божественних пісень»* (50-80-і роки XVIII ст.), її структура, особливості взаємозв'язку епіграфів і тексту віршів. Використання алегорії *саду* в своєрідній інтерпретації образу. Роль і значення біблійних образів і мотивів у віршах і звернення автора до жанру канта. Соціально-етична проблематика в 10 і 20 піснях. Сатиричний образ аморального світу. Вплив філософських узагальнень на метафізичну лірику. Просвітницькі засади панегіричної поезії (пісні 25-27). Спроби створення пейзажної лірики та естетичні функції пейзажу в 3, 13, 18 піснях. Антитеза *місто-село* в пісні 12. Образи *щастя* (пісня 21), *часу* (пісня 23), *спокою* (пісня 24), *Ісуса Христа* (пісня 29). Новаторські пошуки Г. Сковороди в ритміці, строфіці. Взаємозв'язок силабічного і народнопісенного вірша. Жанрові різновиди віршів, які не включені до збірки. Просвітницькі мотиви творів. Мотиви свободи («Про свободу»), мудрості, людського вдосконалення на засадах християнського гуманізму. Латиномовна поезія як продовження гуманістично-просвітницьких засад україномовної. І. Іваньо про алегорично-символічні засади поезії Г. Сковороди. Д. Чижевський про біблійну символіку. Оцінка поетичної творчості Г. Сковороди І. Франком, П. Поповим, П. Яременком, Б. Деркачем, О. Мишаничем, Ю. Барабашем, Вал. Шевчуком. Збірка *„Байки Харківські»*, її генеза. Час і місце створення. Композиція творів і джерела сюжетів. Персонажі байок, втілення в них філософських поглядів автора. Тематика байок. Використання автором прозової форми. Функція філософських роздумів у байках. Місце Г. Сковороди в становленні й розвитку жанру української байки. І. Франко про байкаря. Філософська проза Г. Сковороди. Проза, її генетичний зв'язок із традиціями вітчизняного й античного письменства, працями професорів Києво-Могилянської академії. Діалог як новаторський спосіб у жанрових пошуках Сковороди-прозаїка. Його значення в композиції творів. Ранні та пізні діалоги, особливості їх поетики. Ранні діалоги *«Наркісс», «Алфавіт, або Буквар світу»*. Персоніфікація філософських

ідей. Образ Григорія як засіб введення авторських суджень до тексту. Розвиток вчення про пізнання самого себе, людське щастя, споріднену працю. Діалог *«Ікона Алквіадська»* як обґрунтування авторського трактування ідей третього світу – світу символів. Діалоги *«Розмова п'яти подорожніх про істинне щастя в житті»*, *«Кільце»* та їх жанрова своєрідність. Пізні діалоги *«Боротьба Архистратига Михаїла з Сатаною про це: легко бути добрим»*, *«Суперечка біса з Варсавою»*. Особливості композиції. Жанрово-композиційна своєрідність трактату. Діалоги-притчі *«Вдячний Еродій»* та *«Убогий Жайворонок»* як утілення ідеї про моральні та національні засади кохання, розвиток у них барокової антитезної концепції двох натур. Вплив традиції на створення типізованих персонажів. Поєднання жанру притчі й діалогу, надання творам філософського спрямування. Роль авторських реплік і вставних сюжетів. Педагогічні погляди автора. Філософська проза Г. Сковороди в дослідженнях Д. Багалія, Д. Чижевського, І. Іваня та інших. Загальне значення давньої літератури. Місце давнього українського письменства в світовому культурному процесі. Продовження літературних традицій X-XVIII ст. в українській літературі XIX-XX ст. Давнє національне письменство як засада українського романтизму.

Розділ 3. Стильовий феномен української літератури перших десятиріч XIX століття

Тема 18. Становлення нової української літератури.

Літературний процес перших десятиліть XIX століття

Активізація визвольного руху в країні, декабристи та національно-визвольний рух слов'янських народів. Розвиток патріотичних настроїв, збуджених Вітчизняною війною 1812 р. Події у житті західноєвропейських народів та формування нових економічних і суспільних відносин в Україні, нової якості духовного розвитку народу. Визрівання радикально-демократичних тенденцій у суспільній думці Росії кінця ХУІІІ– 30-х рр. ХІХ ст. Просвітительство як мистецький рух ХУІІІ – початку ХІХ ст., його характеристичні дані: ратування за потребу радикальних змін шляхом морально-етичного оздоровлення суспільства, «просвітлення умів»; культ «розумної людини», віра в силу розуму й просвіти; утвердження цінності первісного, природного стану; протистояння людини соціальної і людини етичної, «природної». Значення для розвитку української культури освітніх центрів України: Львівського (1661), Харківського (1805), Київського (1834) університетів, Ніжинської гімназії вищих наук (1820). Роль Кишинівського та Полтавського театрів у розвитку драматургії в Україні.

Суть просвітительського реалізму як творчого напрямку. Просвітительський (ранній) реалізм як один із основних творчих напрямів української літератури кінця ХУІІІ – перших десятиліть ХІХст. Настанова на художню правду, на показ конкретної дійсності; життя у його найбуденніших проявах (на відміну від канонів класицистичної естетики). Свідома орієнтація на демократичного читача, його художні смаки та ідеали. Представник із народного середовища як основний об'єкт зацікавлення і художнього осмислення. Певна однозначність відображення народу і окремого героя (показ в основному морально-етичної, звичаєвої іпостасі народного буття). Пояснення дій і вчинків людини безпосереднім впливом середовища, показ середовища як сукупності побутових і моральних обставин. Моральний критерій оцінки суспільних явищ. Відсутність нерозв'язаних життєвих колізій внаслідок можливості морального вдосконалення людини, навернення її до «природної» доброти. Морально-дидактичні авторські настанови. Сміх, гумор як чинник художнього утвердження людини, очищення її здорової первісної суті. Оцінка

літературного процесу О. Бодянським, М. Максимовичем, М. Костомаровим, І. Вагилевичем, Я. Головацьким. Увага до проблем розвитку мови та фольклору. Утвердження в літературі народної розмовної мови; зв'язок із фольклорною естетикою і народним світосприйняттям. Відображення стихії народної обрядовості, побуту, звичаїв, вірувань і т.д. як цінності, що заслуговує на самобутнє існування.

Сентименталізм. Розвиток сентиментального начала в українській літературі перших десятиліть ХІХст. Сентименталізм як чинник епохи Просвітництва, внаслідок слабкого розвитку в Україні просвітительської ідеології, не набув розвинених літературних форм, не розвинувся у самодостатній творчій напрям, що має власне обличчя і самоцінність: не окреслився на всіх рівнях і у всіх жанрах. Перехідне місце сентименталізму в системі літературних стилів першої половини ХІХст. Атрибути сентименталізму як художньої системи (концепція чуттєвої особистості, своєрідність жанро- і сюжетотворення, моралізаторська манера, поетика) у своїх формах, повному, цілісному вияві наявні лише в окремих творах Г. Квітки-Основ'яненка (повісті «Маруся», «Сердешна Оксана», «Добре роби, добре й буде», «Щира любов», «Божі діти»). Динамізм взаємодії сентименталізму з реалізмом у повістях Г. Квітки-Основ'яненка. Джерела сентиментального начала у творах письменника: публіцистичний чинник як стимул до появи «Марусі» («Знав его [украинскогоязыка– автор] удобства, я написал «Марусю» и доказал, что от малороссийскогоязыкаможнорасстрогаться»). Джерела «слізливості» сентименталізму. Сутність поняття «людина почуття» у прозі Г. Квітки-Основ'яненка. Пародіювання Г. Квіткою («Воззвание к женщинам») і тогочасними харківськими журналами явища сентименталізму у літературі як ознака його віджилості. Прояви сентименталізму на рівні тенденції у «Наталці Полтавці» І. Котляревського. Вкраплення сентиментальних елементів у творчості окремих українських романтиків (А. Метлинського, Л. Боровиковського, М. Петренка, О. Шпигоцького).

Український романтизм. Романтизм як явище світового літературного процесу. Соціально-ідеологічні умови виникнення романтизму. Основні риси романтизму як художньої системи: неприйняття існуючої дійсності, протистояння людини і суспільства, утвердження ідеалів свободи і нескореності, соціальної і духовної значущості народу і людини, її самоцінності, якості індивідуально-особистісного начала. Загострена увага до історії, культури, поетичної творчості народу як до системи народного мислення і світосприйняття. Культивування національного елемента в темах і формах. Посилення історизму в літературі. Ігнорування причинно-наслідкових зв'язків між характерами та обставинами. Доктрина літературної свободи. Збагачення жанрової палітри, взаємопроникнення елементів різних жанрів, жанровий синкретизм. Типологічна єдність українського романтизму з основними ідейно-художніми позиціями світової романтичної художньої системи. Національні особливості українського романтизму. Український романтизм як явище суверенне, зумовлене національно-визвольним рухом, сформоване в силовому полі патріотичного революційного піднесення. Участь українських романтиків у боротьбі за національне самовизначення. Атмосфера літературних українофільських інтересів доби. Українська тематика в російській і польській літературах як один із імпульсів до власної творчості українською мовою. Проблема народності та національної самобутності в українському і європейському романтизмі. Хронологічні межі українського романтизму (20-60-ті рр. ХІХ ст.). Основні літературні та політичні гуртки романтичної орієнтації («Харківська школа романтиків», «Кирило-Мефодіївське братство», «Руська трійця»), види культурно-громадської діяльності їх учасників: фольклористична робота, видавнича (видання збірників і альманахів, художніх творів), народницько-

просвітительська («Іти в народ...»). Переклади і переспіви з інших літератур. Оригінальна творчість, її основа. Ідейно-естетичні засади українського романтизму, його тематичні, жанрові й мовно-художні особливості. Основні тематично-стильові течії українського романтизму. Основні тенденції розвитку романтизму на поневолених австрійською монархією українських землях. Національне пробудження в Галичині у 30-50-х рр. ХІХст. Преромантичні віяння: інтерес до історії, етнографії, фольклору «руського» та слов'янських народів.

Демократичне громадсько-культурне угруповання «Руська трійця». Історична концепція «Руської трійці». Альманах «Русалка Дністровая» як «...прорив чуття людського серед загального затупіння та одичіння» (І.Франко). Ідея всеслов'янської єдності на сторінках оригінальних та перекладних творів альманаху. Жанрово-стильова палітра української романтичної поезії (балада, лірична пісня, елегія, медитація, сонет). Ліризація теми, суб'єктивізація мотивів як основна атрибутивна риса романтичної поезії А. Метлинського, Т. Шевченка, Є. Гребінки, Л. Боровиковського, О. Афанасьєва-Чужбинського, С. Писаревського, М. Маркевича, М. Костомарова, В. Забіли, М. Петренка, М. Шашкевича, І. Вагилевича, Я. Головацького, М. Устияновича, І. Гушалевича. Особливості фольклоризму української романтичної поезії. Трансформація народнопісенної персоніфікації і символіки й водночас розвиток у поезії індивідуального творчого начала, увага до психології особистості, до ірраціональних глибин її душі. Вклад поетів-романтиків у розширення ідейно-тематичних меж поезії 30-60-х рр. ХІХст., а також у силабо-тонічну систему українського віршування. Жанрове і тематичне розмаїття романтичної прози в українській літературі 20-60-х рр. ХІХст. Белетризація народнопоетичних сюжетів, мотивів. Специфічне освоєння фольклорно-етнографічного матеріалу. Проблематика романтичної прози М. Костомарова, П. Куліша, Є. Гребінки, М. Гоголя фольклорно-етнографічного характеру. Сутність художнього історизму у прозі П. Білецького-Носенка, М. Шашкевича, П. Куліша. 50-60-ті рр. ХІХст. – період найповнішого виявлення в прозі українського романтизму. Жанрово-стильовий синкретизм: поєднання принципів різних художніх систем: сентиментальної, романтичної, реалістичної. Романтичний колорит прози 50-60-х рр. (винятковість героїв, незвичайність зображуваних подій, ситуацій, людських дол, гіперболізація пристрастей, драматична напруженість сюжету, емоційна наснаженість, експресивність стилю). Особливий інтерес до фольклору, детальне побутописання («етнографічно-побутовий реалізм») та послаблення фольклорної імперсональності, поглиблення індивідуалізації персонажів. Жанрово-стильова палітра романтичної прози 50-60-х рр. ХІХст.; оповідання і новела як провідні жанри. Історико-художнє значення романтизму як естетичної системи. Сучасне літературознавство про романтизм.

Тема 19. Іван Петрович Котляревський (1769-1838)

Творча біографія письменника, світоглядні засади та участь у суспільному й культурному житті України. Поема «Енеїда», особливості видання твору (1791-1842). Поняття «бурлеск» і «травестія», поетика жанру бурлескно-травестійного твору у зв'язку з жанровими характеристиками «Енеїди» як бурлескно-травестійної поеми. Соціальна тенденційність, народність, оптимізм твору, художні засоби поеми. Природа сміху в «Енеїді». Фольклоризм поеми. І. Котляревський – зачинатель української нової драматургії. Традиції і новаторство. Особливості жанру «Наталки Полтавки» (1819) як «малоросійської опери». Характер драматичного конфлікту у творі, система образів-персонажів. Суспільний аспект у творі, суть сатиричного зображення у п'єсі. Сценічне життя. Опера М. Лисенка «Наталка Полтавка». «Москаль-чарівник» (1819) – перший водевіль української драматургії нової української

літератури. Характеристика жанру, образи-персонажі водевілю. Морально-етичні та суспільно-політичні питання у водевілі. Місце спадщини Івана Котляревського в українському літературному процесі. Письменник в оцінці сучасного літературознавства.

Тема 20. Петро Петрович Гулак-Артемівський (1790-1865)

Роки становлення письменника. П. Гулак-Артемівський і Харківський університет. Літературна діяльність митця. Зв'язок літературно-естетичних настанов П. Гулака-Артемівського-байкаря із засадами античної та світової байки (Езоп, Лафонтен, Флоріан, Лессінг, Красицький). Засвоєння рис народності й сатиричності Криловської байки. Новаторство байкаря. Різновиди жанру байки в доробку письменника. П. Гулак-Артемівський-новатор у жанрі романтичної балади. Зв'язок балади «Твардовський» із усною народною творчістю. Балада «Рибалка» і традиції західноєвропейської літератури. Перекладацька інтерпретація віршових творів (од) Горація у доробку П. Гулака-Артемівського. Утвердження реалістичних засад нової української літератури у творчості письменника, його роль у розширенні зв'язків національної літератури із світовою культурою.

Тема 21. Ідейно-естетичний феномен

творчості Григорія Квітки-Основ'яненка (1778-1843)

Біографічні відомості, громадське та культурне життя. Світові засади письменника. Різноманітні літературно-критичні й публіцистичні твори Г. Квітки-Основ'яненка. Роль письменника в організації перших українських часописів: «Украинский вестник», «Украинский Демокрит», «Украинский журнал» та альманахів. Г. Квітка-Основ'яненко – зачинатель української прози. Жанрова та ідейно-тематична класифікація прозової спадщини письменника українською мовою. Загальна оцінка оповідань та повістей письменника. «Салдацький патрет» (1833) – сатира на критиків, що намагалися скомпрометувати можливості літератури українською мовою. Сильова своєрідність письменника в оповіданні. Оповідання «Мертвецький Великдень» (1834). Авторський задум і виховний характер твору. Соціальні мотиви. Фантастика і реальність. Критики про твір. Оповідання «От тобі й скарб» (1834). Фольклоризм, фантастика і реальність. Соціально-літературні ремінісценції у творі. Повість «Конотопська відьма» (1833). Сатирична спрямованість твору. Дійсність і фантастика. Центральні образи повісті, їх детермінованість середовищем, національна самобутність і комізм, поняття «конотопщина» у творі. Перехрещення кількох сюжетних ліній як композиційний прийом письменника. Повість «Маруся» (1834), патріотичні засади написання твору, морально-етичне завдання письменника в творі. Життєствердна домінанта повісті. Образи твору. Принцип випадковості у творі й українська народнопоетична творчість (жанр казки). Україна як герой твору. Соціально-побутова повість «Козир-дівка» (1839). Фабула твору і принцип життєвої правди письменника. Традиції української літератури і образ Ївги у повісті. Новаторство Г. Квітки і порушення питання про елементарні права народу. Проблема пошуку щастя у повісті Г. Квітки «Щира любов» (1839). Думки письменника про становий поділ суспільства та релігійні догми. Образи повісті «Сердешна Оксана» (1838) і прийом контрасту як визначальна ідея твору. Спільне і відмінне у повісті «Сердешна Оксана» Г. Квітки та у поемі «Катерина» Т. Шевченка. Трансформація притчі у конфлікт в оповіданні «Перекотиполе» (1840). Ідеалізоване і реальне у повісті Г. Квітки «Добре роби, добре й буде» (1839). Роль та місце письменника в українській літературі.

Тема 22. Євген Гребінка (1812-1848) – письменник та організатор українського літературного руху

Життя і педагогічна діяльність. Видавнича справа. Байкарська традиція в Україні та байки Є. Гребінки. Традиції і новаторство. Самобутній сюжет і нова фабула байок Є. Гребінки. Жанрові особливості байки митця (алегоричні, побутові, епіграматичні твори). Жанрова поліфонія поетичної творчості митця. Поезія українською та російською мовами; ліричні твори, вірші-посвяти; альбомна лірика. Моделювання ліричного героя у віршованих творах Є. Гребінки на основі української романтичної традиції і творчості західноєвропейських поетів-романтиків. Історична тематика у поетичних творах Є. Гребінки. Поетизовані народні перекази про минуле України («Гетьман Свирговський», «Український Бард», «Богдан»). Ранні прозові твори письменника – оповідання збірника «Рассказы пирятинца» (1837). Обсяг постановки проблем та своєрідність композиції. Тематика та система образів в оповіданнях та повістях «Кулик» (1840), «Записки здобувача» (1841). Повість «Сеня». Роль «зворотного» хронотопа у повісті Є. Гребінки. Традиції і новаторство. Повість «Нежинский полковник Золотаренко» (1842) та роман «Чайковский» (1843). Філософські та мистецькі засади у повістях письменника. Художні особливості прози письменника. Фізіологічні нариси і статті Є. Гребінки як чинник утвердження нових позицій історії української літератури.

Тема 23. Байкарство. Творчість Леоніда Глібова (1827-1893)

Життя, педагогічна, громадська та видавнича діяльність. Просвітительський характер культурно-освітньої праці. Переслідування владою. Байки Л. Глібова 40-60 рр., їх генетичний зв'язок з творчістю попередніх байкарів, з традицією розвитку цього жанру в українській і російській літературах. Новаторство Л. Глібова у жанрі байки. Оригінальне використання відомих сюжетів. Надання байкам виразного українського національного колориту. Ліризм. Образ оповідача. Загальнолюдські смисли, сатиричність образів, конкретність реалістичних деталей, гострота ідейних висновків у байках першого періоду («Вовк і Кіт», «Вовк і Ягня», «Щука», «Мірошник», «Охрімова Свита», «Ведмідь-пасічник» та ін.). Проблематика і художня своєрідність байок 80-90 рр. Постійні пошуки нових тем, нових художніх засобів. Посилення лірично-пісенної інтонаційності у байках. Засудження паразитизму, пристосуванства, прислужництва, черствості та бездушності чиновників і всіх тих, хто хоче жити за рахунок інших («Коник-стрибунець», «Мальований Стоп», «Солом'яний Дід», «Шелестуни», «Кундель», «Цуцик»). Опрацювання побутових, морально-етичних тем («Жаба і Віл», «Зозуля і Півень», «Свиня»). Збагачення Л. Глібовим поетики байки, урізноманітнення розповіді й оповіді. Ліричні поезії, їх мотиви й образи, елегійно-романсовий характер, пісенність інтонацій («Журба», «Летить голуб понад морем», «Вечір», «Моя веснянка», «Миколі Лисенкові» та ін.). Дідусь Кенир і його творчість для дітей (жанрова різноманітність, мотиви, образи, стиль). Водевіль «До мирового», використання його сюжету М. Старицьким у водевілі «Як ковбаса та чарка, то минеться й сварка». Місце творчості Л. Глібова в історії літератури. Продовження традицій митця в творчості письменників наступних десятиріч.

Розділ 4. Український романтизм та література на західноукраїнських землях

Тема 24. Художній світ українського романтизму

Романтизм як явище світового літературного процесу. Національні особливості українського романтизму. Участь українських романтиків у боротьбі за національне самовизначення. Проблема народності та національної самобутності в українському і європейському романтизмі. Хронологічні межі українського романтизму (20-60-ті роки XIX століття). Основні літературні та

політичні гуртки романтичної орієнтації («Харківська школа романтиків», «Кирило-Мефодіївське братство», «Руська трійця»), види культурно-громадської діяльності: фольклористична, видавнича та народницько-просвітительська робота. Переклади і переспіви з інших літератур. Оригінальна творчість, її основа. Ідейно-естетичні засади українського романтизму, його тематичні, жанрові, мовно-художні особливості. Основні тематично-стильові течії українського романтизму. Демократичне громадсько-культурне угруповання «Руська трійця», просвітительсько-романтичний характер його діяльності. Історична концепція. Альманах «Русалка Дністрова. Ідея всеслов'янської єдності на сторінках оригінальних та перекладних творів альманаху. Жанрово-стильова палітра української романтичної поезії (балада, лірична пісня, елегія, медитація, сонет). Ліризація теми, суб'єктивізація мотивів як основна атрибутивна риса романтичної поезії А. Метлинського, Т. Шевченка, Є. Гребінки, Л. Боровиковського, О. Афанасьєва-Чужбинського, М. Маркевича, М. Костомарова, В. Забіли, М. Петренка, М. Шашкевича, І. Вагилевича, Я. Головацького, М. Устиновича, І. Гушалевича. Особливості фольклоризму української романтичної поезії. Жанрове і тематичне розмаїття романтичної прози в українській літературі 20-60-их років XIX століття. Проблематика романтичної прози М. Костомарова, П. Куліша, Є. Гребінки, М. Гоголя фольклорно-етнографічного характеру. Сутність художнього історизму у прозі П. Білецького-Носенка, М. Шашкевича, П. Куліша. 50-60-ті роки – період найповнішого виявлення в прозі українського романтизму. Жанрово-стильовий синкретизм: поєднання принципів різних художніх систем (сентиментальної, романтичної, реалістичної). Жанрово-стильова палітра романтичної прози 50-60-их років XIX століття; оповідання і новела як провідні жанри. Історико-художнє значення романтизму як естетичної системи. Сучасне літературознавство про романтизм.

Тема 25. Левко Іванович Боровиковський (1806-1889)

Амвросій Лук'янович Метлинський (1814-1870)

Поет, фольклорист, етнограф, учений-філолог. Вплив літературного гуртка І. Срезневського на становлення Л. Боровиковського як поета-романтика. Балада «Маруся» (1829) як синтез запозиченого сюжету й українських фольклорно-етнографічних джерел. І. Франко про баладу «Маруся». Оригінальні балади Л. Боровиковського («Чарівниця», «Вивідка»), їх художні особливості. Розвиток Л. Боровиковським жанрового складу української поезії (романтична балада, літературна пісня, елегійно-медитативна лірика, байка). Образ відчуженої романтичної особистості у віршах «Журба», «Козак», «Рибалка», «Палій», «Волох». Узагальнений образ України «козацьких часів» як країни ідейних героїв. Патріотичні мотиви, байронічний тип героя. «Байки і прибаутки Левка Боровиковського» (1862). Тип байки у творчості поета. Морально-дидактичне начало байок Л. Боровиковського. Переклади та переспіви Л. Боровиковським творів А. Міцкевича («Фарис», «Аккерманські степи»), О. Пушкіна («Два ворони», «Зимній вечір»). Спадщина Л. Боровиковського як фольклориста й етнографа. Амвросій Метлинський (1814-1870). Відомості про життя. Науково-педагогічна, фольклористична та видавнича діяльність. Громадянська позиція митця. Ідейно-тематична спрямованість, жанрове розмаїття та художні особливості збірки «Думки і пісні та ще дещо» (1839). Стаття «Заметки относительно южнорусского языка» як передмова до збірки. Погляди на історичне значення, сучасний стан і завдання української мови. Естетичний ідеал поета – вільний козак, патріот батьківщини і захисник («Козак та буря», «Смерть козака», «Смерть бандуриста», «Козак, гайдамак, чумак», «Підземна церква»). Засоби романтичного письма при художньому відображенні героїки

козацького минулого – контраст, образ-символ, трагізм ситуації («Степ», «Чарка», «Спис», «Гетьман»). Особливості індивідуального стилю А. Метлинського (елегійно-меланхолійний настрій, глибокий песимізм, «похоронні» інтонації). Вияв суперечності світогляду, консервативних поглядів, окремих царевільських настроїв у віршах «Пожар Москви», «Самотні співці», «До нас». Зразки дидактично-побутової («Ніч», «Перекотиполе»), побутової («Дитина-сиротина», «Шинок», «Старець»), пейзажної лірики («В'язонько», «Добридень!») у творчості А. Метлинського. Співіснування елементів просвітительського реалізму і романтизму. Перекладацька діяльність. Історико-літературне значення творчості А. Метлинського.

Тема 26. Микола Іванович Костомаров (1817-1885). Романтизм на Слобожанщині

Видатний учений, історик, фольклорист, етнограф, критик, публіцист, письменник. Основні віхи життєвого шляху. Харків та Київ у житті і творчості М. Костомарова. Участь у таємній громадсько-політичній організації «Кирило-Мефодіївське братство» (1846-1847). Знайомство з П. Кулішем та Т. Шевченком. Федеративна концепція М. Костомарова. «Автобіографія» як джерело біографічних відомостей і коментар до художньої творчості. Студіювання М. Костомаровим фольклорних збірників, історичних та історіографічних джерел. Драматичні твори М. Костомарова – перші зразки історико-романтичної драматургії в новій українській літературі. Драматична поема «Сава Чалий» (1838). Сутність трагізму образу головного героя у трактуванні М. Костомарова. Романтичні засади художнього відображення історичної теми, героя та конфлікту. Трагедія «Переяславська ніч» (1841). Втілення історичних поглядів письменника-вченого про народ як рушійну силу історичних процесів. Ідея християнського всепрощення, демократизму і класової гармонії українського суспільства. Образ Марини як новий в українській літературі: вагання між почуттями та патріотичним обов'язком. Роль народних мас і образ гетьмана Богдана Хмельницького в «Украинских сценах из 1649 года». «Кремуций Корд» як один із визначних драматичних творів М. Костомарова. Поетичні збірки «Українські балади» (1839) та «Вітка» (1840). Тематична та ідейна багатозначність поезій. Художнє осмислення минулого («Ластівка», «Могила», «Згадка», «Співець Митуса», «Максим Перебийніс»). Поетичний антропоморфізм як своєрідний вияв морально-етичного закону народу в баладах «Брат з сестрою», «Явір. Тополя. Береза.», «Ластівка». Громадянські мотиви лірики («Надобраніч», «Клятьба», «Слов'янам», «Пан Шулпика»). Особливості стильової манери М. Костомарова. Фольклорна, етнографічно-побутова тематика ранньої прози. Фольклористичний тип оповіді, народнопоетична основа прозових творів «Казка про дівчину-семилітку», «Торба», «Лови». Історична белетристика М. Костомарова російською мовою («Сын», «Холоп»). Побутова тема повісті «Сорок лет». Значення творчого доробку М. Костомарова. Віктор Миколайович Забіла (1808-1869). Поет-романтик, співець людського почуття. Збірка «Співи крізь сльози» – своєрідна матеріалізація настроїв та світосприймання В. Забіли. Особиста доля поета, драма його життя як основний матеріал лірики. Камерний характер поезій В. Забіли. Жанр романсу у творчості В. Забіли («Соловей», «Не щебечи, соловейку», «Гуде вітер вельми в полі»). Елегійний настрій, романтичні пориви до особистого щастя, роздуми над людською долею в романсовій ліриці поета. Культ почуття у вірші «До милої» – єдиному вірші оптимістичного звучання. Порушення суспільних проблем у поетичних творах «Маруся», «Сирота», «Зовсім світ перевернувся». Особливості образного світу, поетики і жанрової специфіки поетичної творчості В. Забіли. Михайло Миколайович Петренко (1817-1862). Поет-лірик. Особливості поетичного доробку М. Петренка. Культ почуття, душевного переживання в поезіях «Тебе не стане в сих місцях», «Туди мої очі, туди моя

думка». Народнописенна основа поезій «Ой біда мені, біда», «Чого ти, козаче, чого ти, бурлаче» та ін. Поривання у небесні високості як романтична форма протесту проти бездуховності буржуазного суспільства у поетичному циклі «Небо». Новаторство поета. Місце письменника в українському літературному процесі. Олександр Афанасьєв-Чужбинський (1816-1875). Поет, прозаїк, живописець, літературний критик, журналіст. Біографія письменника. Україномовний поетичний доробок, його образно-стильові, жанрові та композиційні характеристики. Фольклорні традиції. Російськомовна спадщина письменника. Журналістська діяльність («Воронежские губернские ведомости», «Петербургский листок», «Новости»). Вагомий внесок у розвиток української етнографії – двотомна праця «Поездка в Южную Россию». Етнографічні нариси. Значення творчості О. Афанасьєва-Чужбинського в українській літературі.

Тема 28. Романтична традиція на західних теренах України. Руська трійця. Маркіян Шашкевич (1811-1843)

Поет, прозаїк, публіцист, критик, перекладач Маркіян Шашкевич. Життя і громадсько-наукова діяльність. М. Шашкевич і літературно-громадське угруповання «Руська трійця». Громадянська лірика («Слово до читателей русского языка», «Руська мати нас родила», «Другові», «Побратимові»). Образ автора-патріота, мотиви національно-культурного відродження. Епічно-історична поезія («О Наливайку», «Хмельницького обступленіє Львова», «Болеслав Кривоустий під Галичем, 1139»). Пейзажна та інтимна лірика («Туга», «Веснівка», «Думка», «До милої», «Місяченько круглоликий», «Над Бугом»). Образ ліричного героя як нова якість не лише поетичного доробку М. Шашкевича, а й усієї поезії дошевченківського часу. Новела «Олена». Демократична позиція автора на опришківство. Фольклорна символіка новели. Шашкевич як критик. Перекладацька діяльність. І. Франко, О. Білецький про значення творчості М. Шашкевича. Іван Миколайович Вагилевич (1811-1866). Поет, фольклорист, етнограф, громадсько-культурний діяч. Зачинатель нової української літератури в Галичині. Фольклористична діяльність. Учасник «Руської трійці». Оригінальна творчість українською та польською мовами. Легендарно-історична поема «Мадей». Патріотичний пафос поеми. Белетризований фольклорно-казковий сюжет романтичної балади «Жулин і Калина». Особливості польськомовних віршів «Друже-брате, прощай», «Розпач», «Спомин», «Життя», «Туга». Філологічні та етнографічні дослідження І. Вагилевича. Перекладацька діяльність. Яків Федорович Головацький (1814-1888). Поет, учений-славіст, педагог, громадсько-культурний діяч. Я. Головацький і літературно-громадське об'єднання «Руська трійця». Роль Я. Головацького в організації видання альманаху «Русалка Дністровая». Викладацька діяльність Я. Головацького. Романтичні вірші, белетризовані фольклорні мотиви, літературознавчі та фольклорно-етнографічні статті в альманасі «Вінок русинам на обжинки» (1846-1847). Статті та наукові розвідки. Мовознавчі студії. Видавнича діяльність. Оригінальна поетична спадщина Я. Головацького.

Розділ 5. Життя і творчість Тараса Шевченка (1814-1847)

Тема 29. Становлення Тараса Шевченка. Рання творчість (1837-1843)

Багатогранність творчої діяльності Тараса Шевченка, його місце в історії української літератури та в розвитку суспільно-політичної, філософської та естетичної думки. Періодизація творчості. Джерела біографії. Тарас Шевченко в літературознавчій науці, у спогадах і листуванні сучасників, у художній літературі та мистецтві. Характер, звички, інтереси молодого Шевченка. Життєве та літературно-мистецьке оточення. Роль діячів української та російської культури у житті Тараса Шевченка. Становлення

поета і художника. Епохальне значення «Кобзаря» 1840 року. Традиції попередників і новаторство. Критика про перші видання творів Шевченка. Лірика петербурзького періоду: мотиви, жанри, образи, органічний зв'язок з усною народною творчістю. Тема митця та України в ранній ліриці Шевченка («Думи мої, думи мої...», «Перебендя», «На вічну пам'ять Котляревському», «До Основ'яненка»), традиційність та новаторство в її художньому осмисленні. Проблема взаємин митця і народу в поезії «Перебендя», оцінка твору І.Франком. Особливості жанру поєднань і послань у творчості Шевченка. Жанр балади («Причинна», «Тополя», «Утоплена»). Балади поета у фольклорному та світовому літературному контексті. Жанр думки у творчості Шевченка: характеристика жанру і новаторство в ньому митця. Характер ліричного героя ранніх думок Шевченка («Тече вода в синє море...», «Вітре буйний, вітре буйний!», «Тяжко-важко в світі жити...», «Нащо мені чорні брови...»). Соціально-побутові поеми («Катерина», «Мар'яна-черниця», «Слепая»). Новаторство Шевченка в цьому жанрі. Життєва основа творів, соціальний та морально-етичний характер конфлікту, новий герой. Схожість «Катерини» з деякими творами тогочасної літератури («Фауст» Гете, «Бедная Лиза» М. Карамзіна, «Сердешна Оксана» Г. Квітки – Основ'яненка) і принципова відмінність від них. Система образів твору, засади Шевченкового психологізму у поетичному та живописному творах (полотно «Катерина», 1842). Проблематика поеми «Мар'яна-черниця», система образів, особливості композиції, вірша, характер автологізму. Еволюція системи образів у поемі російською мовою «Слепая». Авторська настанова. Твори Шевченка про історичне минуле України («Іван Підкова», «Гамалія», «Тарасова ніч»). Народна концепція у показі визвольної боротьби. Поема «Гайдамаки». Історичні джерела та літературний генезис твору. Жанрова своєрідність, особливості композиції, гуманістична спрямованість проблематики. Драматургія. Історико-побутова п'єса «Назар Стодоля»: конфлікт, образи дійових осіб, характер їх художнього розкриття. Зв'язок п'єси з драматургією Івана Котляревського.

Тема 30. Життя і творчість Тараса Шевченка до заслання (1843-1847)

Основні віхи біографії. Перша і друга зустрічі Шевченка з Україною. Суспільно-політичні та філософсько-етичні погляди митця. Зміни у творчості. Національні ідеї в ліриці періоду «трьох літ». Образ нового ліричного героя-борця проти соціальної пасивності та нерозторопності народу, проти його соціального та національного гноблення. Громадське звучання поезій «Три літа», «Минають дні, минають ночі», «Чигирине, Чигирине», «Псалми Давидові», «Заповіт». Політична сатира поеми «Сон» («У всякого своя доля...»). Вступ як узагальнення суспільних та людських вад. Композиція твору. Концепція історичної долі України. І. Франко про цей твір. Поема «Кавказ», її ідейні смисли, образ Прометея. Творче походження традицій світової літератури і художнє новаторство поета. Поєднання сатиричного викриття царизму з героїкою та елегійністю. І. Франко про «Кавказ». Твори на історичну тему. Поема «Єретик», її ідейні доміанти та світоглядна концепція автора. «Холодний Яр» – виступ проти фальсифікації історії України, уславлення гайдамаччини та пророкування майбутніх визвольних змагань українців. Містерія «Великий льох»: оцінка історичних подій та менталітету співвітчизників. Послання «І мертвим, і живим...», його ідейні смисли та патріотичність звучання. Особливості композиції і стилю. Полемічний тон твору. Соціально-побутові поеми («Наймичка», «Сова», «Відьма»). Нові риси в трактуванні жіночої долі, розкриття глибин материнської душі. І. Франко про еволюцію образу матері в Шевченковій творчості. Філософічність звучання віршів «Заворожи мені, волхве», «Гоголю» та думок «Не завидуй багатому», «Не женися на багатій».

Тема 31. Арешт Тараса Шевченка, перебування на засланні (1847-1857)

Перебування Шевченка під слідством у зв'язку з викриттям Кирило-Мефодіївського братства. Цикл віршів «В казематі»: присвята, історія створення, мотиви та образи. Використання фольклорних мотивів. Висока художня досконалість творів («Садок вишневий коло хати», «Мені однаково» та ін.). І. Франко про «геніальну простоту» творчої манери митця. Заслання Т. Шевченка, його внутрішня незламність. Оточення поета. Літературна та живописна діяльність. «Невольничя «лірика, її людинознавча сутність. Поезія «Думи мої, думи мої...» (1847) – заспів до творчості періоду заслання. Твори про поетичну творчість і покликання митця («А нумо знову віршувать», «Неначе степом чумаки», «Лічу в неволі дні і ночі», «Ну що б, здавалося, слова...», «А. О. Козачковському» та ін.). Мотив стійкості світоглядних засад у поезії «О думи мої, о славо злая!». Осуд розбрату між народами, заклик до дружби, єднання у віршах «Полякам», «Ще як були ми козаками». Автобіографічні мотиви та суспільне узагальнення у віршах «Якби ви знали, паничі», «І виріс я на чужині», «І золотої, й дорогої...», «Мені тринадцятий минало», «Ми в купочці колись росли», «На великдень, на соломі». Пейзажна лірика, її майстерність («І небо не вмите, і заспані хвилі...», «Сонце заходить, гори чорніють...»). Твори фольклорного характеру про особисту долю людини («У перетику ходила...», «Ой стрічечка до стрічечки...», «Утоптала стежечку...», «Не хочу я женитися...»). Викриття фальшивого народолюбства у поезії «П. С.» Українська мрія у повісті «Наймичка». Повість «Наймичка» і однойменна поема: спільне і відмінне. Значення «Журналу» («Щоденника», 1857-1858) для вивчення біографії, суспільно-політичних, естетичних та філософських поглядів, системи літературно-критичних принципів, якими керувався Т. Шевченко.

Тема 32. Життя і творчість Тараса Шевченка після заслання (1857-1861)

Нижегородський етап у житті і творчості поета. Боротьба за поширення слова правди у поемі «Неофіти». «Юродивий» – політична сатира на реакційне дворянство. Цикл «Доля», «Муза», «Слава» – синтетичне самоусвідомлення поета як творця, утвердження позитивного змісту власної життєвої долі і поетичної творчості. Перебування в Москві, Петербурзі та в Україні. Використання біблійних мотивів та мрії про майбутнє у поезіях «Осії. Глава XIV», «Ісаія. Глава 35», «Сон» («На панщині пшеницю жала...»). Соціально-філософська поема «Марія»: еволюція образу матері. Висока досконалість ліричних поезій останніх років на особисту тему («Якби з ким сісти хліба з'їсти», «Минули літа молодії» «Ликері» та ін.). Виступ проти національного нігілізму і малоросійства в поезії «Бували війни й військовій сварі». «Молитва»: вболівання за людину і суспільство. Т. Шевченко і сучасність. Материкове та діаспорне Шевченкознавство. Епохальне значення творчості Т. Шевченка для українського народу. Світова велич митця.

Тема 33. Література пошевченківської доби

Життєвий і творчий шлях Пантелеймона Куліша (1819-1897)

Життєвий і творчий шлях. Різномісність культурологічної діяльності (прозаїк, поет, драматург, літературний критик та історик літератури, перекладач, фольклорист, етнограф, публіцист, мовознавець, редактор, видавець). Суперечності світогляду. П. Куліш і Кирило-Мефодіївське братство. Проповідування Кулішем просвітительських ідеалів та християнського гуманізму як першооснови радикальних суспільних змін. Проблеми соціальної та національної долі українського народу, його мови та культури у

творчості П. Куліша, особливості їх художнього втілення. Побутово-реальна та казково-міфологічна площина у ранніх романтичних творах письменника («Циган», «Орися»). Романтична ідилія «Орися» (1844). Поетизація старосвітського патріархального побуту, гармонії людини і природи, любовної та родинної злагоди. Художня майстерність письменника в запозиченні сюжетів окремих пісень «Одісеї» Гомера. І. Франко про «Орису» П. Куліша. Романтично-баладне оповідання «Гордовита пара» та романтична ідилія «Дівоче серце». Етнографічно-побутові оповідання П. Куліша 60-х років. Ознаки стилю етнографічно-побутової школи в оповіданнях «Сіра кобила», «Очаківська біда», «Січові гості Чуприна і Черноус». Жанр історичного роману в епічній прозі П. Куліша. Соціально-історичний роман «Чорна рада», 1845-1846, 1857рр. та його проблематика. Суть романтичного типу історизму: заміна аналітично-логічного начала при відображенні історичних подій та ситуацій чуттєво-інтуїтивними. Традиційне романтичне поетизування Січі у романі, ідеалізація героїв, абсолютизація духу свободи і нескореності. Типологічна спорідненість «Чорної ради» з вальтерскоттівським типом роману. Т. Шевченко та І. Франко про «Чорну раду». Творча та фольклорна діяльність П. Куліша 50-90 рр. (вірші, поеми, драми, переклади та переспіви, історіографічні дослідження). Неординарність художнього світу П. Куліша, значення його творчості.

Тема 34. Творчість Степана Руданського (1834-1873)

Життєвий шлях. Громадська і літературна діяльність. Рання творчість Руданського. Мотиви і образи балад, їх фольклорна основа та синкретизм реалістичних і романтичних елементів. Пісенна лірика, продовження в ній попередньої літературної традиції, своєрідність поетичного трактування відомих мотивів та образів («Повій, вітре, на Україну», «Ти не моя», «Мене забудь!» та ін.). Громадянська лірика петербурзьких років, її ідейний зміст («Гей, бики!», «Над колискою», «До дуба», «П'яниця», «Наука» та ін.). Традиції і новаторство поета. Багатство змісту гумористичних співомовок. Відображення в них розмаїтості народного життя. Своєрідність показу головного персонажа – простого селянина в його багатоманітних соціальних і національних зв'язках («Не вчорашній», «Черевики», «Циган з конем», «Загадки», «Баран», «Гусак», «Варена сокира» та ін.). Гумористичне зображення побуту і ментальності українського народу («Чи високо до неба?», «Окуляри», «Свиня свинею», «Баба в церкві» та ін.). Сатиричне викриття моральної ницості духівництва («Камінний святий», «Два рабини», «Піп на пуці», «Сповідь», «Піп у ризах», «Чорт» та ін.). Особливості художньої манери Руданського. Образ ліричного героя гумористичних співомовок. І. Франко про талановитість Руданського в інтерпретації народних сюжетів. Пошуки у жанрі епічної історичної поеми. Використання мотивів слов'янського фольклору в поемі-казці «Цар Соловей». Переклади та переспіви Руданського. Традиції С. Руданського у творчості І. Франка («Нові співомовки»), Лесі Українки («Пан-народовець», «Веселий пан»), В. Самійленка («Божий приклад»), П. Глазового.

4. Структура навчальної дисципліни

5. Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	ЛК	ПЗ	ЛАБ	ІНД	С.Р.	усього	ЛК	ПЗ	ЛАБ	ІНДЗ	С.Р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Література українського Середньовіччя												
Тема 1. Вступ	4					1	1					1
Тема 2. Прадавня українська література. Міфологія. „Велесова книга»	2	2				1	1					1
Тема 3. Література Русі. Перекладна література (огляд)	2					1	1					1
Тема 4. Біблія. Старий і Новий Заповіти	6		2			1	1					1
Тема 5. Оригінальна література Київської Русі. Літописи. „Повість минулих літ»	2					1	1					1
Тема 6. Ораторсько-учительна й агіографічна проза	2					1	1					1
Тема 7. «Слово о полку Ігоревім»	4					1	1					1
Тема 8. Література пізнього Середньовіччя. Галицько-Волинський літопис	4		2			1	1					1
Тема 9. Епоха Ренесансу в Україні. Культурно-освітній рух (друга половина XV століття), поезія та фольклор	2					1	1					1
Тема 10. Полемічна література кінця XVI – першої половини XVII століття, творчість Івана Вишенського	2					1	1					1

Разом за розділом 1	16	2	4			10	10					10
Розділ 2. Література українського Ренесансу та Бароко												
Тема 11. Літературна творчість Мелетія Смотрицького	2					2	1					1
Тема 12. Українська література Раннього Бароко (кінець XVI – 20-ті роки XVII століття), поезія та фольклор	2					2	1					1
Тема 13. Українська література Зрілого Бароко (30-ті роки XVII – 10-ті роки XVIII століття). Іван Величковський.	2					2	1					1
Тема 14. Козацькі літописи. Літопис Григорія Грабянки	4		2			2	1					1
Тема 15. Розвиток української драми в добу Пізнього Бароко (20–90-ті роки XVIII століття). Феофан Прокопович. Анонімна історична драма „Милість Божа»	2					2	1					1
Тема 16. Розвиток української прози і поезії в добу Пізнього Бароко (20–90-ті роки XVIII століття).	4	2				1	1					1
Тема 17. Творча спадщина Григорія Сковороди як зразок літератури „високого» бароко. Поетична збірка „Сад божественних пісень» Байки Григорія Сковороди Філософська проза	4		2			1	2					2
Разом за розділом 2	18	2	4			12	8					8
Розділ 3. Література романтизму												
Тема 18. Становлення нової	1					2	4					4

української літератури. Літературний процес перших десятиріч XIX століття												
Тема 19. Іван Котляревський. «Енеїда», «Наталка Полтавка»	1	2				2	4					4
Тема 20. Петро Гулак-Артемівський	1					2	4					4
Тема 21. Ідейно-естетичний феномен Григорія Квітки-Основ'яненка	1					2	4					4
Тема 22. Євген Гребінка – письменник і організатор українського літературного руху	1					2	4					4
Тема 23. Розвиток жанру байки в українській літературі першої половини XIX століття. Леонід Глібов.	1					2	4					4
Разом за розділом 3	14	2				12	24					24
Розділ 4. Літературні школи 20-40-х років XIX ст.												
Тема 24. Художній світ українського романтизму	4	2				2	4					4
Тема 25. Представники романтичної школи (Л. Боровиковський, А. Метлинський)	2					2	4					4
Тема 26. Микола Іванович Костомаров	2					2	4					4
Тема 127. Представники романтичної школи (продовження)	2					2	4					4
Тема 28. Нова література на західно-українських землях	2					2	4					4
Разом за розділом 4	12	2				10	20					20
Розділ 5. Творчість Тараса Шевченка й доба												

Тема 29. Дитинство та юність Тараса Шевченка. Рання творчість (1837-1843), перший «Кобзар», поема «Гайдамаки», драма	6	2	2			2	8	2	2			4
Тема 30. Життя і творчість Тараса Шевченка перед засланням, альбом «Три літа» (1843-1847), сатиричні поеми, біблійні, історичні та фольклорні мотиви	8	2	4			2	6		2			4
Тема 31 Життя і творчість Тараса Шевченка періоду заслання. Підперіоди заслання, пов'язані з етапуванням Тараса Шевченка, «Щоденник»	6	2	2			2	6		2			4
Тема 32. Життя і творчість Тараса Шевченка після заслання. Біблійні мотиви у віршах та в поемах. Любовна поезія	6	2	2			2	4					4
Тема 33. Пантелеймон Куліш. Історичний роман «Чорна рада»	4		2			2	4					4
Тема 34 Степан Руданський. Співомовки.	2					2	4					4
Разом за розділом 5	32	8	12			12	28	2	6			20
УСЬОГО ГОДИН	90	16	20			54	90	2	6			82

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна ф.н.	Заочна ф.н.

1..	Вступ. Прадавня українська література. Міфологія. «Велесова книга».	1	1
2	Біблія. Старий і Новий Завіт. Значення пам'ятки.	1	
3	Пам'ятка орнаменталізму «Слово о полку Ігоревім»	1	
4	Українська література Раннього Бароко (кінець XVI – 20-ті роки XVII століття), поезія та фольклор	1	
5	Українська література Зрілого Бароко (30-ті рр. XVII – 10-ті рр. XVIII століття). Іван Величковський. Українська література Зрілого Бароко (30-ті роки XVII – 10-ті рр. XVIII століття). Іван Величковський.	1	
6	Козацькі літописи, їхнє значення в розвитку літератури.	1	
7	Творча спадщина Григорія Сковороди як зразок літератури „високого» бароко. Поетична збірка «Сад божественних пісень». Байки Григорія Сковороди. Філософська проза	1	
8	Література XIX століття: тенденції, напрями.	1	
9	Іван Котляревський як зачинатель Нової української літератури. Поема Івана Котляревського «Енеїда» – перший твір нової української літератури, драма «Наталка Полтавка»	1	
10	Дитинство та юність Тараса Шевченка. Творчість Тараса Шевченка раннього періоду (1837-1843), перший «Кобзар», поема «Гайдамаки», драма «Назар Стодоля»	1	1
11.	Життя і творчість Тараса Шевченка перед засланням, альбом «Три літа» (1843-1847), сатиричні поеми , біблійні, історичні та фольклорні мотиви. Концепція героїчного минулого України у творах Тараса Шевченка періоду «трьох літ»	2	
12	Життя і творчість Тараса Шевченка періоду заслання. Підперіоди заслання, пов'язані з етапування Тараса Шевченка, поеми періоду заслання, ліричні твори. «Щоденник»	2	
13.	Життя і творчість Тараса Шевченка після заслання. Біблійні мотиви у віршах та в поемах. Любовна поезія	2	
УСЬОГО ГОДИН		16	2

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна ф.н.	Заочна ф.н.
1.	Біблія. Старий і Новий Завіт. Значення пам'ятки.	2	
2.	Руські літописи, «Слово о полку Ігоревім»	2	
3.	Козацькі літописи, поеязія, фольклор	2	
4.	Творча спадщина Григорія Сковороди як зразок літератури „високого» бароко. Поетична збірка «Сад божественних пісень»	2	
5.	Поема Івана Котляревського «Енеїда» – перший твір нової української літератури	2	
6.	Тарас Шевченко і світовий романтизм, рання творчість Тараса Шевченка, перший «Кобзар»	2	2
7.	Концепція героїчного минулого України у творах Тараса Шевченка, написаних до заслання	2	2
8.	Творчість Тараса Шевченка періоду заслання	2	1
9.	Творчість Тараса Шевченка після заслання	2	1
10.	Перший український історичний роман Пантелеймона Куліша «Чорна рада»	2	
УСЬОГО ГОДИН		20	6

6. Теми лабораторних занять

з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
.			

.			
УСЬОГО ГОДИН			

Примітка. Навчальним планом не передбачено.

8. Теми індивідуальних занять

з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
.			
.			
УСЬОГО ГОДИН			

Примітка. Навчальним планом не передбачено.

9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
.	Література Київської Русі. Перекладна література (огляд)	2	2
.	Біблія. Старий і Новий Заповіти	2	2
.	Оригінальна література Русі. Літописи. „Повість минулих літ»	2	2
.	Ораторсько-учительна й агіографічна проза	2	2
.	Орнаментальна пам'ятка „Слово о полку Ігоревім»	2	2
.	Література Пізнього Середньовіччя. Галицько-Волинський літопис	2	2

.	Полемічна література кінця XVI – першої пол. XVII ст.	2	2
.	Розвиток української літ. в добу пізнього бароко (20–90-ті роки XVIII століття). Мелетій Смотрицький	2	2
.	Драматургія доби пізнього бароко	2	2
0.	Проза та поезія доби пізнього бароко	2	2
1.	Творча спадщина Григорія Сковороди як зразок літератури „високого» бароко.	2	2
2.	Становлення нової української літератури, література XIX ст.	2	2
3.	Життя і творчість Івана Котляревського	2	2
4.	Життя і творчість Петра Петрович Гулака-Артемовського	2	2
5.	Життя і творчість Григорія Квітки-Основ'яненка	2	2
6.	Життя і творчість Євгена Гребінки	2	2
7.	Життя і творчість Левка Боровиковського	2	1
8.	Життя і творчість, байки Леоніда Глібова	2	1
9.	Школи в українському романтизмі	2	1
0.	Життя і творчість Пантелеймона Куліша	2	1
1.	Життя і творчість Степана Руданського	2	1
	Життя і творчість Миколи Костомарова	2	1

2.			
3.	Життя і творчість Анатолія Свидницького	1	4
4.	Життя і творчість Амвросія Метлинського	1	10
5.	Життя і творчість Тараса Шевченка. Становлення таланту, рання творчість	2	10
6.	Тарас Шевченко, творчість письменника до заслання, живопис майстра та вплив живопису на літературну майстерність	2	10
7.	Тарас Шевченко, творчість періоду заслання, література, листування та живопис.	2	4
8.	Тарас Шевченко, поетична творчість після заслання	2	4
УСЬОГО ГОДИН		54	82

10. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

Написати дослідницьке есе на одну з тем:

1. Біблія у творчості Степана Руданського
2. Біблійні образи у ранній поезії Тараса Шевченка
3. Героїка в поемі «Гайдамаки» Тараса Шевченка
4. Жінка у поезії Тараса Шевченка 1843-1845 рр.
5. Світоглядність у творчості у поезії Тараса Шевченка 1845-1847 рр.
6. Україна у творчості у поезії Тараса Шевченка циклу «В казематі»
7. Ностальгія у творах Тараса Шевченка періоду заслання
8. Біблія у творах Тараса Шевченка після заслання
9. Філософія творів Левка Боровиковського
10. Відгомони грецьких сюжетів у творах Євгена Гребінки
11. Природа і людина у творах Амвросія Метлинського
12. Українік у творчості Віктора Забіли
13. Ліризм творчості Михайла Петренка
14. Науковий підхід у творчості Ізмаїла Срезневського
15. Козацтво у творах Миколи Костомарова

11. Методи й технології навчання

Спосіб організації практичної та теоретичної діяльності здобувачів під час вивчення дисципліни зумовлений закономірностями й особливостями змісту навчального предмета. Тому під час взаємодії викладачів і здобувачів буде використано такі методи навчання:

- 1) за характером подачі (викладення) навчального матеріалу: словесні, наочні, практичні;
- 2) за організаційним характером навчання: методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності; методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності; методи контролю і самоконтролю у навчанні; мінарні (подвійні) методи навчання;
- 3) за логікою сприймання та засвоєння навчального матеріалу: індуктивно-дедуктивні, репродуктивні, прагматичні, дослідницькі, проблемні тощо.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає використання різноманітних методів та технологій викладання і навчання. Пояснювально-ілюстративний метод: повідомлення інформації з використанням різних засобів з подальшим усвідомленням такої інформації та її фіксацією у пам'яті здобувачів. Найчастіше метод реалізується на лекціях у формі розповіді чи пояснення складного теоретичного та (або) великого за обсягом навчального матеріалу тощо. Репродуктивний метод: відтворення і повторення способу діяльності за сформованим динамічним стереотипом дій. Метод є корисним для засвоєння основних понять. Метод проблемного викладу навчального матеріалу передбачає створення проблемних ситуацій, надання допомоги здобувачам у їхньому аналізі з подальшим спільним розв'язанням поставлених завдань. Під час вивчення навчальної дисципліни викладач формує у здобувачів зразки наукового пізнання та вирішення проблемної ситуації. Частково-пошуковий (евристичний) метод спрямований на залучення здобувачів до самостійного розв'язання пізнавального завдання. При цьому здобувачі опановують різні способи пошуку інформації, формують переконаність в істинності нових знань, аналізують достовірність отриманих результатів та можливі помилки та труднощі. Дослідницький метод спрямований на залучення здобувачів до самостійного розв'язання завдання наукового характеру з використанням сучасних засобів обчислювальної техніки та інформаційно-комунікаційних технологій. При вивченні навчальної дисципліни здобувачі можуть виконувати науково-дослідні завдання з подальшим оформленням та оприлюдненням отриманих наукових результатів. При цьому викладач орієнтує здобувачів на проведення досліджень, долучає до їхньої самостійної організації.

Дистанційне навчання передбачає використання інтерактивної взаємодії тих, хто навчається, у парах, у групах, продуктивним є застосування хмарних технологій. Словесні методи (лекція, розповідь, пояснення, бесіда, навчальна дискусія, диспут, консультація, співбесіда тощо);

- практичні методи (лабораторні та практичні заняття, графічні роботи тощо);
- наочні методи (ілюстрування, демонстрування, комп'ютерна презентація тощо);
- робота з навчально-методичною літературою, науковими джерелами і електронними ресурсами (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);

- відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- методи організації самостійної роботи (розв'язання завдань, виконання проектів, індивідуальних і творчих завдань тощо);
- за логікою навчального процесу (індуктивні, дедуктивні, метод аналогій, аналітичні і синтетичні);
- за характером пізнавальної діяльності (пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемно-пошуковий, евристичний, дослідницький, розв'язування творчих завдань, проблемного викладу навчального матеріалу);
- інтерактивні та активізації навчання, з використанням новітніх мультимедійних та комп'ютерних технологій (групове навчання, мозковий штурм, робота в парах);
- індивідуальна науково-дослідна робота

Серед словесних методів навчання увагу акцентуємо на лекції, навчальній дискусії, диспуті, консультації. Активізовано комп'ютерну презентацію, відеометоди поєднані з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання: дистанційними та мультимедійними. Під час практичних занять будуть використані новітні мультимедійні та комп'ютерні технології: робота в парах, групове навчання, мозковий штурм. При викладанні навчальної дисципліни використовуються як традиційні, так і сучасні, зокрема особистісно-орієнтовані, інформаційно-комунікаційні технології навчання. Зокрема, для активізації освітнього процесу передбачено застосування проблемних лекцій, ділових ігор, занять-дискусій тощо. Лекції будуть органічно поєднуватися з практичними заняттями, а й із самостійною роботою, яка полягає в самостійному опрацюванні теоретичного матеріалу, підготовці до практичних занять, пошуку необхідної інформації, підборі та огляді джерел за заданою тематикою, виконанні індивідуальних завдань тощо.

12. Критерії та методи оцінювання

Методи оцінювання: увесь перелік письмових, усних та практичних методів, а також проєктів, презентацій, портфоліо тощо, які використовуються для оцінювання успішності здобувача освіти і визнання досягнення результатів навчання освітнього компонента. Поточний контроль проводиться на усіх видах аудиторних занять (лекції, практичні, індивідуальні, лабораторні заняття), а також оцінюється самостійна робота, зокрема й індивідуальні навчально-дослідні завдання, з кожної теми. Поточний контроль на усіх видах аудиторних занять реалізується такими методами: усного і письмового опитування, захисту лабораторних робіт, виступів на практичних заняттях, підготовка та демонстрація презентацій, портфоліо тощо, проведення контрольних робіт, колоквиумів та ін. Поточний контроль виконання самостійної роботи, в тому числі й ІНДЗ, здійснюється за усіма темами. Форми здійснення поточного контролю та кількість балів за кожну форму визначаються викладачем. Методи підсумкового оцінювання: усний, письмовий, тестовий залік, екзамен.

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за виконання лабораторних досліджень; оцінка (бали) за практичну

діяльність; оцінка за ІНДЗ; оцінка (бали) за участь у наукових конференціях, олімпіадах, підготовку наукових публікацій тощо. Здобувачам вищої освіти після аудиторних занять надається право підвищувати свій рейтинг під час складання екзаменів та заліків (підсумкового контролю) за графіком екзаменаційної сесії. На підсумковий (семестровий) контроль (залік/екзамен) рішенням кафедри відводиться від 20 до 30 балів ЄКТС. Методи контролю забезпечують одержання зворотної інформації про зміст, характер і досягнення у навчально-пізнавальній діяльності здобувачів і про ефективність засвоєння навчального матеріалу. Під час взаємодії викладачів і здобувачів буде використано такі методи контролю: метод усного контролю (індивідуальне опитування, фронтальна перевірка, групова перевірка); метод письмового контролю (контрольна робота, метод практичної перевірки, метод текстового контролю). За місцем у навчальному процесі буде використано такі види контролю: попередній; поточний; періодичний; підсумковий; самоконтроль. Результат освітньої діяльності здобувача вищої освіти оцінюється згідно з Критеріями оцінювання знань і вмінь студентів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського за такими рівнями і критеріями:

Оцінка за шкалами ECTS, стобало вою, розширеною	Критерії оцінювання	Рівень досягнень здобувачів
---	---------------------	-----------------------------

<p>А 90-100 балів ВІДМІННО</p>	<p>Здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на поглибленому рівні; комплексом знань та вмінь, який характеризується системністю. Застосування знань здійснюється на основі самостійного цілеутворення, побудови власних програм діяльності.</p> <p>Здобувач проявляє нешаблонність мислення у виборі і використанні елементів комплексу знань, здатний самостійно і творчо використовувати набуті уміння відповідно до варіативних ситуацій навчання.</p> <p>Здобувач спроможний самостійно формулювати узагальнення та висновки, нові задачі, розв'язувати нестандартні задачі, ситуації. Навчально-пізнавальна активність обумовлена пізнавальними інтересами, мотивами саморозвитку і професійного становлення.</p> <p>Здобувач проявляє інтерес до актуальних проблем відповідного освітнього компонента, може під керівництвом викладача вибрати предмет наукового дослідження, проводити самостійну науково-дослідну роботу.</p>	<p>ВИСОКИЙ</p>
<p>В 80-89 балів ДУЖЕ ДОБРЕ</p>	<p>Здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на поглибленому рівні. Здобувач володіє комплексом знань та вмінь, який є частково-впорядкованим. У процесі застосування знань здобувач спроможний вибрати необхідний елемент комплексу знань та вмінь.</p> <p>Застосування знань та вмінь здійснюється як у стандартних ситуаціях, так і при незначних варіаціях умов на основі використання загальних рекомендацій. Відбувається перенесення сформованих умінь або їх комплексів на розв'язування незнайомих задач, ситуацій. Навчально-пізнавальна активність стимулюється пізнавальними інтересами, продукт діяльності оцінюється як професійно значущий.</p>	<p>ВИСОКИЙ</p>

<p>C 75-79 балів ДОБРЕ</p>	<p>Здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на підвищеному рівні, може усвідомлено застосовувати знання та вміння для висвітлення суті питання. Комплекс знань частково-структурований. Знання застосовуються переважно у знайомих ситуаціях.</p> <p>Здобувач усвідомлює особливості навчальних задач, ситуацій тощо. Пошук способів їх розв'язання здійснюється за зразком. Здобувач спроможний аргументувати застосування певної методичної дії у ході розв'язування задач, ситуацій тощо.</p> <p>Навчально-пізнавальна активність стимулюється мотивами професійного становлення і пізнавальними інтересами.</p>	<p>ДОСТАТНІЙ</p>
<p>D 60-79 балів ДОБРЕ</p>	<p>Здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на середньому рівні, може проілюструвати власними прикладами відповідь на питання, частково усвідомлює специфіку навчальних та прикладних задач, ситуацій тощо, має знання про способи розв'язування типових задач, ситуацій тощо. Однак процес самостійного розв'язування задач, ситуацій тощо потребує опори на зразок.</p> <p>Навчально-пізнавальна активність є ситуативно-евристичною. Домінують мотиви обов'язку та особистого успіху. Використання засобів саморозвитку та самопізнання відбувається не усвідомлено.</p>	<p>ЗАДОВІЛЬНИЙ</p>
<p>E 50-59 балів ДОСТАТНЬО</p>	<p>Здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компоненту на середньому рівні. Має уявлення про специфіку навчальних та прикладних задач, ситуацій тощо. Виконання дій при роз'ясненні задач, ситуацій частково усвідомлюється, здійснюється частково правильно.</p>	<p>НИЗЬКИЙ</p>

F _x 35-49 балів НЕЗАДОВІЛЬНО	Здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, має уявлення про зміст основних розділів. Виконання окремих дій відбувається не усвідомлено, однак переважно правильно, навчально-пізнавальна активність мотивується ситуативно-прагматичним інтересом.	НЕЗАДОВІЛЬНО
F 0-34 балів НЕПРИЙНЯТО	Здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, має уявлення про зміст окремих розділів. Виконання методичних дій відбувається несвідомо, у більшості неправильно, навчально-пізнавальна активність проявляється в ситуаціях зовнішнього примусу.	

Поточне тестування та самостійна робота																								ідс. ест (за лік)	Сума	
Розділ 1. – 14 б							Розділ 2. – 10 б					Розділ 3. – 10 б				Розділ 5 – 46 б										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20							
A	C	A	C	A	C	K	A	C	A	C	K	A	C	A	C	A	C	A	C	A	C	A	C			
2	1	2	1	2	1	5	2	1	2	1	4	2	1	2	1	4	2	2	2	2	2	2	2	2	7	80
												1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		20
																									100	

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: СТОБАЛОВА, ECTS, РОЗШИРЕНА

Сума балів за всі	Оцінка ECTS	Оцінка за розширеною шкалою
--------------------------	--------------------	------------------------------------

види навчальної діяльності		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики, заліку
90 – 100	A	відмінно
80-89	B	дуже добре
75-79	C	добре
60-74	D	задовільно
50-59	E	достатньо
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	неприйнятно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни відображає створений навчально-методичний комплекс, який включає в себе:

- навчальну програму;
- робочу навчальну програму;
- плани лекційних занять;
- плани практичних занять;
- плани самостійної роботи;
- зміст індивідуальних завдань;
- конспект лекцій з дисципліни;
- питання до поточного контролю знань здобувачів;
- питання до підсумкового контролю знань здобувачів;
- інші матеріали.

15. Рекомендована література

Основна

1. Астрахан Н. І. Теорія літератури: основи, традиції, актуальні проблеми. Наукове видання . Видавничий дім Дмитра Бураго, Київ, 2021. 296 с.
2. Білоус П. Історія української літератури XI-XVIII ст.: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2009. 424 с.
3. Білоус П., Білоус О. Українська література XI-XVIII ст.: навч. посіб. Для самостійної роботи Здобувача. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 360 с.
4. Білоус П. Українська середньовічна література: монографія. Житомир: Євенок О. О. [вид.], 2015. 579 с.

5. Давня українська література : метод.-хрестомат. посіб. для практичних занять з курсу «Історія української літератури X–XVIII ст.» / Авт.-упоряд. Т. Колотило, О. Рарицький. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський держ. ун-т, Інформ.-видав. відділ, 2005. 204 с.
 6. Зелененька І. А. Історія української літератури X-XVIII століть. Навчальний посібник. Житомир: Видавничий дім БУК-ДРУК, 2025. 126 с.
 7. Золоте слово: Хрестоматія літератури України-Русі епохи Середньовіччя IX–XV століть: У 2-х кн. / За ред. В. Яременка. Київ : Аконіт, 2002. Кн. 1. 784 с; Кн. 2. 784 с.
 8. Історія української літератури: у 12 т. / редкол.: В. Дончик (голова). Т. 1: Давня література (X– перша половина XVI ст.) / наук. ред. Юрій Пелешенко, Микола Сулима. Київ : Наук. думка, 2014. 839 с.; Т. 2: Давня література (друга половина XVI–XVIII ст.) / наук. ред. Віра Сулима, Микола Сулима. Київ : Наук. думка, 2014. 839 с. Т. 3 : Література XIX століття (1800–1830) ; Т. 4: Тарас Шевченко авт. Іван Дзюба. 783 с.
 9. Крупка В. П., Зелененька І. А. Історія української літератури X-XVIII століть: навчально-методичний посібник. Вінниця, 2018. 105 с.
 10. Літературознавча енциклопедія. За ред. Коваліва Ю. І. Київ, 2012. Т.1., Т.2. 800 с., 820 с.
 11. Літературознавчий словник-довідник. За ред. Гром'як Р. Т. Київ, 2001. 650 с.
 12. Пухнер М. Писаний світ. Як література формує історію. Переклав А. Бондар. Київ: Темпора, 2022. 460 с.
 13. Сліпушко О. Таємниці володарів Русі (від Олега до Володимира Мономаха). Ред. О. П. Івакін. Київ: Аконіт, 2003. 200 с.
 14. Слово Знак Дискурс Антологія світової літературно-критичної думки XX ст, за редакцією Марії Зубрицької. Львів, 1996. 600 с.
 15. Шевчук В. Муза Роксоланська: У 2 кн. Кн. 1. Київ, 2004; Кн. 2. Київ, 2005.
- Додаткова
1. Александров О. Література Київської Русі: між міфопоетикою і християнським символізмом: [статті: монографія]. Одеса: Астропринт, 2010. 472 с.
 2. Білоус О. Чудеса у літературі Київської Русі : монографія. Житомир: Рута, 2010. 168 с.
 3. Білоус П. Жанрова система української літератури (період Київської Русі). Слово і час. 2002. № 2. С. 19–23.
 4. Білоус П. Парадокси киеворуського літературного життя. Слово і час. 2011. № 11. С. 34–40.
 5. Білоус П., Білоус О. Українська література XI–XVIII ст.: навч. посіб. Для самостійної роботи студента. Київ: Академія, 2010. 360 с.
 6. Брайчевський М. Автор «Слова о полку Ігоревім» та культура Київської Русі. Київ: Фенікс, 2005. 460 с.
 7. Величковський І. Повне зібрання творів. Дзигар цілий і напівдзигарик Київ : Дніпро, 2004. 192 с.
 8. Генік-Березовська З. Григорій Сковорода: образ художній і справжній. Слово і час. 1995. № 3. С. 61–68.

9. Гнатюк Л. То якою ж мовою писав Григорій Сковорода? Дивослово. 2006. № 3. С. 44–48.
10. Давньоруське любомудріє: Тексти і контексти. Київ: ВД «КМ Академія», 2006. 398 с.
11. Дашкевич Я. Національна самосвідомість українців на зламі XVI–XVII ст.: Підсумки, джерела, методи дослідження. Сучасність. 1992. № 3. С. 65–74.
12. Джиджора Є. Гімнографія Київської Русі XI–XIII сторіч: структурне ціле канону мінейного циклу: монографія. Одеса: АстроПринт, 2018. 480 с.
13. Зелененька І., Ткаченко В. Гарти: національні традиції, відображення в художній літературі, психоісторичний контекст. Current issues of linguistics and translation studies. Том 33. Дата публікації 2025/3/27. С. 18-24. URL: <https://apfp.khmnua.edu.ua/index.php/apfp/article/view/104>
14. Зелененька І., Ткаченко В., Бузенко І., Дмитрук Л. Дидактична перспектива вивчення звияг і гартів: національний контекст і культурно-мистецька парадигма. Педагогічна академія: наукові записки, 2024. №13. URL: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/539>
15. Зіновіїв К. Золоте чересло: книга народних ремесел, звичаїв та побуту в Україні, писана Климентієм Зіновієвим, поетом кінця XVII – початку XVIII ст.; упоряд. В. Шевчук, О. Шугай. Київ : Мистецтво, 2009. 336 с.
16. Ізборник 2012-2016. Дослідження. Критика. Публікації / Упор., ред: В. І. Сулима. Київ: Вид. дім Дмитра Бураго, 2018. 452 с.
17. Ісіченко Ігор, архієпископ. Війна барокових метафор. «Камінь» Петра Могили проти «підзорної труби» Касіяна Саковича. Харків: Акта, 2017. 348 с.
18. Ісіченко Ігор, архієпископ. Іван Вишенський і Львівське братство: літературні аспекти діалогу. Слово і час. 2011. № 12. С. 35–42.
19. Ісіченко Ігор, архієпископ. Конотаційна перспектива євангельського тексту в пасійних проповідях Антонія Радивиловського. Слово і час. 2017. № 2. С. 54–68.
20. Ісіченко Ігор, архієпископ. Креативні виміри мучеництва в «Читанні про Бориса і Гліба» прп. Нестора Літописця. Слово і час. 2014. № 2. С. 24–28.
21. Ісіченко Ігор, архієпископ. Поетична концепція збірки Кирила Транквіліона Ставровецького «Перло Многоцѣнное». Слово і час. 2015. № 7. С. 22–32.
22. Ісіченко Ігор, архієпископ. Цивілізаційні парадигми полемічного діалогу Лева Кревзи і та Захарії Копистенського. Слово і час. 2018. № 10. С. 3–8.
23. Корпанюк М. Слово. Хрест. Шабля (Українське монастирськоцерковне, світське крайове літописання XVI–XVIII ст., компіляції козацького літописання XVIII ст. як історико-літературне явище). Київ: Смолоскип, 2005. 904 с.
24. Левченко Н. Біблійна герменевтика в давній українській літературі: монографія. Харків : Майдан, 2018. 392 с.

25. Миненко Ю. Зародження українського бароко у контексті контрреформаційних впливів у Речі Посполитій XVI століття. Слово і час. 2015. № 7. С. 32–37.
26. Миненко Ю. Штрихи до портрета автора «Ляменту міщан острозьких 1636 року». Слово і час. 2016. № 9. С. 92–96.
27. Мишанич О. «Перший розум наш»: про Григорія Сковороду. Українська мова й література в середній школі, гімназіях, ліцеях та колегіумах. 2002. № 6. С.4–6.
28. Насенко М. Художня література України. Від міфів до модерної реальності. Київ : ВЦ «Просвіта», 2008. 1064 с.
29. Наливайко Д. Україна очима Заходу: монографія. 2-е вид., допов. Київ: Грамота, 2008. 784 с.
30. Насмінчук Г. Зарубіжна література ранніх епох: Античність, Середньовіччя, Відродження : навч. посіб. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький, 2013. 212 с.
31. Пелешенко Ю. Болгарський вплив на українську літературу в добу пізнього Середньовіччя (друга половина XIV – перша половина XVI ст.). Слово і час. 2014. № 11. С. 25–32.
32. Пелешенко Ю. Південнослов'янські та західні впливи в киеворуському письменстві. Слово і час. 2016. № 8. С. 91–94.
33. Пелешенко Ю. «Плач землі» в Івана Вишенського та його джерела. Медієвістика: збірник статей. Вип. 2. Одеса: АстроПринт, 2000. С. 33–42.
34. Пелешенко Ю. Українська література пізнього Середньовіччя (друга половина XIII–XVст.): Джерела. Система жанрів. Духовні інтенції: монографія. Київ : Фоліант, 2004. 422 с.
35. Рибка О. Традиції Григорія Сковороди в контексті етики шістдесятництва. Література. Фольклор. Проблеми поетики: зб. наук. праць. Київ, 2008. Вип. 31, ч. 1. С. 682–689.
36. Савенко О. П. Трансформації різдвяного та великоднього сюжетів в українській літературі XI-XVIII ст.: монографія. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2019. 440 с.
37. Салевич П. Традиція, образ і мислення автора «Слова о полку Ігоревім». Слово і час. 2018. № 6. С. 50–59.
38. Сліпушко О. Еволюція та функціонування літературних образів у книжності Київської держави (XI – перша половина XIII ст.): монографія. Київ : Аконт, 2009. 415 с.
39. Сулима В. Біблія і українська література: навч. посіб. Київ: Освіта, 1998. 400 с.
40. Сулима В. Давньоукраїнська проповідь як літературний жанр в контексті нової герменевтичної стратегії. Слово і час. 2015. № 3. С. 91–94.
41. Сулима М. Грґхи розмаїтї: епитимійні справи XVII–XVIII ст. Київ: Фенікс, 2005. 256 с.
42. Сулима М. Українська драматургія XVII–XVIII ст. Київ: ПЦ «Фоліант», ВД «Стилос», 2005. 368 с.
43. Степанишин Б. Давня українська література в школі. Київ, 2000. 504 с.
44. Ушкалов Л. Григорій Сковорода: семінарій. Харків: Майдан, 2004. 876 с.
45. Ушкалов Л. Есеї про українське бароко. Київ: Факт, 2006, 284 с.
46. Чижевський Д. Українське літературне бароко: Вибр. праці з давньої літератури. Київ: Обереги, 2003. 576 с.

16. Інформаційні ресурси в Інтернеті

URL-адреси сайтів української літератури

Ізборник. Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації

<http://litopys.org.ua/>

Освітній онлайн-ресурс

<http://litmisto.org.ua/>

Електронна бібліотека української літератури

<http://www.utoronto.ca/elul/Main-Ukr.html>

Гуманітарний архів «Антропос»

<http://www.anthropos.net.ua/jsrui/>

Архів журналу «Слово і час»

http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sch/texts.html

Архів журналу «Дивослово»

<http://dyvoslovo.com.ua/archive/>

Сайт «Української літературної газети»

<https://litgazeta.com.ua/>

Сайт Національної спілки письменників України

<https://nspu.com.ua/>

Діаспоріана – електронна бібліотека української діаспори

<https://diasporiana.org.ua/>

Портал літературної критики

<http://litakcent.com/>

Інформаційний проєкт про культурні події в Україні, інформація про українських письменників, книги, видавництва.

<http://bukvoid.com.ua/>

Онлайн-каталог організацій, культурних інституцій, відкритих до співпраці локацій та ЗМІ

<https://litcentr.in.ua/>

ТЕМАТИКА І ПЛАНУВАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Біблія. Старий і Новий Завіт. Значення пам'ятки

План

1. Старий і Новий Завіт.
2. Біблія в Україні.
3. Апокрифи та їхнє начення.
4. Вплив Біблії на формування літератури різних видів.

Практичні завдання:

1. Змоделюйте за допомогою ШІ, завантаживши відповідні цитування, апокаліпсичні картини, прокоментуйте.
2. Підготуйтеся до евристичної бесіди за так званими «темними місцями» в Біблії, обраними індивідуально

Література

Основна

1. Біблія в перекладі Івана Огієнка (1962). Режим доступу: https://www.truechristianity.info/ua/bible_ua.php
2. Гнатенко Л. А. Пересопницьке Євангеліє. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Peresopnyske_ievanheliie
3. Костенко І., Халуца І. Чому написане у Києві Острозьке Євангеліє – «достояние России»? Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/ostromyslove-evanheliije/30921652.html>
4. Геніш О. Який переклад Біблії кращий? (про переклади Біблії з оригіналів) Режим доступу: http://genissh.blogspot.com/2021/02/blog-post_16.html
5. Кралуц П. Острозькій Біблії – 440 років. У передмові Московської Біблії використали текст Острозької, змінивши назву народу. Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/bibliya-ostrozka-ostroh-ukrajina/31063955.html>
6. Сленський В. Книга Книг: переклади для сучасного світу (розмови з Петром Кралуком і Романом Вовком: якою мовою перекладати святе Письмо і для кого) Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/953812.html>
7. Зайонц Р. 7 найбільших «помилко» у перекладах Біблії. Режим доступу: <https://credo.pro/2016/01/149533>
8. Захарчук В. «Печать Каїна» в українській літературі ХХ століття. Режим доступу: <http://www.inst-ukr.lviv.ua/files/paradygma/206-216-zv.pdf>

9. Капран С. Біблія у творчості Івана Франка. Режим доступу: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/39497/2006_39_7.pdf?sequence=1
6. Літературознавчий словник-довідник / Р. Гром'як, Ю. Ковалів /. Київ:Академія, 1997. 752 с.

2. Руське літописання. «Слово про похід Ігорів»

План

1. Пам'ятки монументалізму та орнаменталізму
2. «Повість временних літ»
3. «Галицько-Волинський літопис»
4. «Слово о полку Ігоревім» як феномен давньої літератури
5. Особливості твору, композиція, образи
6. Значення твору, переклади

Практичні завдання:

1. Змоделюйте за допомогою ШІ, завантаживши відповідні цитування діячів із літописів, картини, що інтерпретують діяльність князів, прокоментуйте.
2. Підготуйтеся до евристичної бесіди за так званими «темними місцями» в літописах, обраними індивідуально.

Література

1. Літописи. Режим доступу: <http://litopys.org.ua/>
2. Повість временних літ. Режим доступу: <http://litopys.org.ua/pvlyar/yar.htm>
3. Костенко І., Халуца І. «Повість» Нестора Літописця – пам'ятка української мови, історії та літератури <https://www.radiosvoboda.org/a/30934082.html>
4. Повість временних літ. Інститут історії України НАНУ. Режим доступу: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?Z21ID=&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Povist_vremenykh
5. Сліпушко О. М. Християнсько-історичний світогляд літопису «Повість врем'яних літ». Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/105444/25-Slipushko.pdf?sequence=1>
6. Моця О. П. До вивчення джерельної бази «Повісті временних літ». Режим доступу: <http://history.org.ua/JournALL/journal/2010/6/11.pdf>

3 Козацькі літописи, поезія та фольклор

План

1. Поняття про козацьку творчість

2. Козацькі літописи
3. Творчість гетьманів і старшини
4. Лицарський фольклор

Практичні завдання:

1. Змоделюйте за допомогою ШІ, завантаживши відповідні цитування з козацьких літописів, образ Івана Мазепи, прокоментуйте.

2. Підготуйтеся до евристичної бесіди за художнім фільмом Ю. Ілленка «Молитва за гетьмана Мазепу»

Література

1. Білоус П. Історія української літератури XI-XVIII ст.: навч. посіб. Київ: ВЦ „Академія”, 2009. 424 с.
2. Історія української літератури: За ред. М. Сулими. Київ, 1999. 480 с.
3. Білоус П., Білоус О. Українська література XI-XVIII ст.: навч. посіб. Для самостійної роботи студента. Київ: ВЦ „Академія”, 2010. 360 с.
4. Полек В. Історія української літератури X-XVII ст. Київ, 1994. 200 с.
5. Шевчук В. Муза Роксоланська: У 2 кн. Кн. 1. Київ, 2004; Кн. 2. Київ, 2005. 600 с.
5. Кузьменко В. Словник літературознавчих термінів: Навчальний посібник з літературознавства. Київ: Укр. письменник, 1997. – 230 с.
6. Літературознавчий словник-довідник / Р. Гром'як, Ю. Ковалів та ін./ Київ: Академія, 1997. 752 с.

4.

4. Творча спадщина Григорія Сковороди як зразок літератури «високого» бароко. Поетична збірка «Сад божественних пісень»

План

1. Творча спадщина майстрів високого бароко
2. Творчість Григорія Сковороди як зразок літератури „високого» бароко.
3. Поетична збірка «Сад божественних пісень».
4. Байки Григорія Сковороди.
5. Філософська проза автора

Практичні завдання:

1. Змоделюйте за допомогою ШІ, завантаживши відповідні цитування, осучаснений образ мислителя, прокоментуйте.
2. Підготуйтеся до евристичної бесіди за афоризмами філософа.

Література

1. Білоус П. Історія української літератури XI-XVIII ст.: навч. посіб. Київ: ВЦ „Академія”, 2009. 424 с.
2. Історія української літератури: За ред. М. Сулими. Київ, 1999. 480 с.
3. Білоус П., Білоус О. Українська література XI-XVIII ст.: навч. посіб. Для самостійної роботи студента. Київ: ВЦ „Академія”, 2010. 360 с.
4. Полек В. Історія української літератури X-XVII ст. Київ, 1994. 200 с.
5. Шевчук В. Муза Роксоланська: У 2 кн. Кн. 1. Київ, 2004; Кн. 2. Київ, 2005. 600 с.
5. Кузьменко В. Словник літературознавчих термінів: Навчальний посібник з літературознавства. Київ: Укр. письменник, 1997. 230 с.
6. Літературознавчий словник-довідник / Р. Гром'як, Ю. Ковалів. Київ: Академія, 1997. 752 с.

5. Поема «Енеїда» Івана Котляревського – перший твір Нової української літератури

План

1. Іван Котляревський як зачинатель Нової української літератури.
2. Поема Івана Котляревського «Енеїда» – перший твір нової української літератури,
3. Героїзм і комізм, травестія та бурлеск.
4. Мистецтво героїчної громадянськості (класицизм в Україні)
5. Драма І. Котляревського «Наталка Полтавка»

Практичні завдання:

1. Підготуйте до читання уривок, який би демонстрував стилістику сентименталізму в поемі, класицизм.
2. Підготуйтеся до евристичної бесіди за бурлеском і травестією, підбравши цитування індивідуально.

Література

1. Історія української літератури: Перші десятиріччя XIX ст.: П. Хропко, О. Гнідан, П. Орлик. Київ, 1992. 510 с.
2. Історія української літератури XIX ст.: У 3-х книгах (За ред. М. Яценка). Київ, 1995. 480 с.
3. Історія української літератури XIX ст.: У 2-х книгах. (За редакцією академіка М. Жулинського) Київ: Либідь, 2005. 540 с.
4. Хропко П. Становлення нової української літератури. Київ, 1988. 278 с.
5. Кузьменко В. Словник літературознавчих термінів: Навчальний посібник з літературознавства. Київ: Укр. письменник, 1997. 230 с.
6. Літературознавчий словник-довідник / Р. Гром'як, Ю. Ковалів. Київ: Академія, 1997. 752 с.

6. Творчість Тараса Шевченка раннього періоду (1837-1843)

План

1. Дитинство та юність Тараса Шевченка
2. Творчість Тараса Шевченка раннього періоду (1837-1843).
3. Перший «Кобзар» (1840)
4. Поема «Гайдамаки»
5. Драма «Назар Стодоля»

Практичні завдання:

1. Змодельуйте за допомогою ШІ, завантаживши відповідні цитування з віршів, картини дитинства Тараса Шевченка, порівняйте з ілюстраціями Катерини Штанко та інших художників, прокоментуйте.
2. Підготуйтеся до евристичної бесіди за так званими «темними місцями» в біографії мистця.

Література

1. Історія української літератури: Перші десятиріччя XIX ст.: П. Хропко, О. Гнідан, П. Орлик. Київ, 1992. 510 с.
2. Історія української літератури XIX ст.: У 3-х книгах (За ред. М. Яценка). Київ, 1995. 480 с.
3. Історія української літератури XIX ст.: У 2-х книгах. (За редакцією академіка М. Жулинського) Київ:Либідь, 2005. 540 с.
4. Хропко П. Становлення нової української літератури. Київ, 1988 278 с.
5. Кузьменко В. Словник літературознавчих термінів: Навчальний посібник з літературознавства. Київ: Укр. письменник, 1997. 230 с.
6. Літературознавчий словник-довідник / Р. Гром'як, Ю. Ковалів. Київ: Академія, 1997. 752 с.

7. Концепція героїчного минулого України у творах Тараса Шевченка до заслання

План

1. Альбом «Три літа», обставини його написання, подорож Україну, громадянська позиція
2. Сатиричні поеми
3. Біблійні, історичні та фольклорні мотиви.
4. Концепція героїчного минулого України у творах Тараса Шевченка (1843-1847)

Практичні завдання:

1. Змодельуйте за допомогою ШІ, завантаживши відповідні цитування, картини до поеми-містерії «Великий льох», прокоментуйте.
2. Підготуйтеся до евристичної бесіди за так званими «темними місцями» в історії козаччини, на які натякає в поемах автор.

Література

1. Історія української літератури: Перші десятиріччя ХІХ ст.: П. Хропко, О. Гнідан, П. Орлик. Київ, 1992. 510 с.
2. Історія української літератури ХІХ ст.: У 3-х книгах (За ред. М. Яценка). Київ, 1995. 480 с.
3. Історія української літератури ХІХ ст.: У 2-х книгах. (За редакцією академіка М. Жулинського) Київ:Либідь, 2005. 540 с.
4. Хропко П. Становлення нової української літератури. Київ, 1988 278 с.
5. Кузьменко В. Словник літературознавчих термінів: Навчальний посібник з літературознавства. Київ: Укр. письменник, 1997. 230 с.
6. Літературознавчий словник-довідник / Р. Гром'як, Ю. Ковалів. Київ: Академія, 1997. 752 с.

8. Життя і творчість Тараса Шевченка періоду заслання

План

1. Особливості творчості періоду заслання.
 2. Висвітлення етапування Тараса Шевченка, обставини творчості
 3. Поеми й лірика періоду заслання
 4. «Щоденник»
- Практичні завдання:
1. Змодельуйте за допомогою ШІ, завантаживши відповідні цитування, картини життя генія на засланні, що не відображені в його малярській спадщині, прокоментуйте.
 2. Підготуйтеся до евристичної бесіди за живописною творчістю автора, за роботами, обраними індивідуально

Література

1. Історія української літератури: Перші десятиріччя ХІХ ст.: П. Хропко, О. Гнідан, П. Орлик. Київ, 1992. 510 с.
2. Історія української літератури ХІХ ст.: У 3-х книгах (За ред. М. Яценка). Київ, 1995. 480 с.
3. Історія української літератури ХІХ ст.: У 2-х книгах. (За редакцією академіка М. Жулинського) Київ:Либідь, 2005. 540 с.
4. Хропко П. Становлення нової української літератури. Київ, 1988 278 с.
5. Кузьменко В. Словник літературознавчих термінів: Навчальний посібник з літературознавства. Київ: Укр. письменник, 1997. 230 с.
6. Літературознавчий словник-довідник / Р. Гром'як, Ю. Ковалів. Київ: Академія, 1997. 752 с.

9. Життя і творчість Тараса Шевченка після заслання

План

1. Особливості творчості після заслання.
2. Біблійні та філософські мотиви у творах
3. Любов у поезії та в малярстві
4. Значення постаті, світовий контекст спадщини генія

Практичні завдання:

1. Змодельуйте за допомогою ШІ, завантаживши відповідні цитування з творів, події з особистого життя майстра, прокоментуйте.

2. Підготуйтеся до евристичної бесіди за подіями в особистій біографії генія.

Література

1. Історія української літератури: Перші десятиріччя XIX ст.: П. Хропко, О. Гнідан, П. Орлик. Київ, 1992. 510 с.
2. Історія української літератури XIX ст.: У 3-х книгах (За ред. М. Яценка). Київ, 1995. 480 с.
3. Історія української літератури XIX ст.: У 2-х книгах. (За редакцією академіка М. Жулинського) Київ:Либідь, 2005. 540 с.

с.

4. Хропко П. Становлення нової української літератури. Київ, 1988 278 с.

5. Кузьменко В. Словник літературознавчих термінів: Навчальний посібник з літературознавства. Київ: Укр. письменник, 1997.

230 с.

6. Літературознавчий словник-довідник / Р. Гром'як, Ю. Ковалів. Київ: Академія, 1997. 752 с.

10. Перший історичний роман в українській літературі: «Чорна рада» Пантелеймона Куліша

План

1. Особливості роману «Чорна рада» Пантелеймона Куліша
2. Історична основа роману
3. Відмінність викладу історії в романі від літописної
4. Значення твору

Практичні завдання:

1. Змодельуйте за допомогою ШІ, завантаживши відповідні цитування, картини перебігу ради, прокоментуйте.

2. Підготуйтеся до евристичної бесіди за подіями ради з літопису й роману, обраними індивідуально

Література

1. Історія української літератури: Перші десятиріччя XIX ст.: П. Хропко, О. Гнідан, П. Орлик. Київ, 1992. 510 с.
2. Історія української літератури XIX ст.: У 3-х книгах (За ред. М. Яценка). Київ, 1995. 480 с.

3. Історія української літератури ХІХ ст.: У 2-х книгах. (За редакцією академіка М. Жулинського) Київ:Либідь, 2005. 540 с.
4. Хропко П. Становлення нової української літератури. Київ,1988 278 с.
- 5.Кузьменко В.Словник літературознавчих термінів: Навчальний посібник з літературознавства. Київ:Укр. письменник, 1997. 230 с.
6. Літературознавчий словник-довідник / Р. Гром'як, Ю. Ковалів. Київ: Академія, 1997. 752 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Методичні рекомендації щодо написання робіт реферативного характеру та дослідницьких есе

Реферативні роботи й есеї стали видами самостійної роботи здобувача освіти з багатьох дисциплін, що передбачають підготовку бакалавра та магістра. Це індивідуальна дослідницька робота у формі невеликої доповіді, критичного огляду на основі літературних та інших джерел.

Для підготовки варто використовувати невелику кількість актуальних джерел. У подібній роботі розглядають також і певну суспільну та наукову проблему. Він містить точний виклад основної інформації без перероблень цитат із першоджерел і суб'єктивних оцінок. Автор подає у ньому думки науковців з означеної проблеми: до прикладу, культурного явища, періоду історії, твору. Однак у роботі потрібно висвітлити не тільки найголовніше з обраної теми, а й дати власну оцінку та зробити висновки.

Робота може містити творче або критичне осмислення реферованих джерел. Цей вид творчої праці дає змогу виявити мисленнєвий потенціал студента, а також може бути початковим етапом у подальшій науковій роботі з обраної проблематики.

У процесі підготовки розвиваються навички самостійного вивчення й узагальнення джерел і наукової літератури з будь-якого вузького питання, виявляються нові й невирішені проблеми.

Обсяг основного тексту – 3-10 сторінок комп'ютерного набору. Структура: така робота має чітку структуру, кожен із елементів якої подається у сталому порядку та стає обов'язковим. Робота реферативного характеру, як правило, складається з таких частин: – титульний аркуш; – зміст (план); – вступ; – основна частина; – висновки; – список використаних джерел (перелік посилань); – додатки (за необхідності). Есе ж має вступ, основну частину й висновкову.

Вимоги до змісту структурних частин реферативної чи дослідницької роботи Титульний аркуш є першою сторінкою реферативної роботи, який містить назву закладу вищої освіти, інституту (факультету), кафедри, де виконана робота; назву реферативної чи дослідницької роботи; назву міста, у якому виконано реферат, та рік виконання. На титульному аркуші номер сторінки не проставляють. Зміст реферату подають безпосередньо після титульного аркуша, починаючи з нової сторінки. Саме зі змісту – з цифри «2» – починають нумерувати сторінки реферативної роботи. До змісту входять структурні елементи в такому порядку: вступ; послідовно вказані назви всіх розділів (підрозділів), підпунктів (якщо вони є); висновки; список використаних джерел.

У вступі реферативної роботи автор обґрунтовує актуальність теми (вказує причини вибору саме цієї теми, а не іншої, відповідає на питання, у чому полягає важливість та необхідність вивчення обраної проблематики), розкриває мету чи основне завдання реферату, дає короткий огляд літератури з теми (вказує імена науковців, зазначає назви їхніх наукових робіт у

хронологічному порядку, у яких розглянуто аспекти обраної теми). Вступ необхідно починати з нової сторінки. Рекомендований обсяг вступу – до 1-ї сторінки.

Основну частину (якщо дозволяє тема та обсяг реферату) зазвичай поділяють на підрозділи чи підпитання. В основній частині реферату автор послідовно, чітко й у логічній послідовності розкриває проблематику обраної теми. Основну частину починають виконувати з нової сторінки, а підрозділи чи підпитання – ні. У висновках формулюють узагальнення в характері наукового матеріалу, який було залучено до джерел, коротко розкривається власне бачення проаналізованої в роботі проблеми, окреслюється перспектива у вивченні теми чи вказуються суперечності або неоднозначності у трактуванні розглянутого явища. Висновки необхідно починати з нової сторінки. Рекомендований обсяг висновків – до 1-ї сторінки.

У списку використаної літератури (перелік посилань) необхідно в алфавітному порядку та за встановленими бібліографічними нормами подати точні назви усіх підручників, посібників, нарисів, статей, словників та ін., які були використані у процесі підготовки роботи. Додатки в рефераті оформлюють за необхідності. Сторінки з додатками нумерують, але у загальний обсяг реферату їх не враховують.

Етапи написання реферату: перший етап передбачає визначення та обґрунтування теми, з'ясування мети дослідження. Тему реферату студент може обирати самостійно із запропонованого переліку. Найчастіше тему в конкретному формулюванні може визначати викладач. Мета дослідження – усвідомлений образ очікуваного результату, на досягнення якого спрямована діяльність дослідника. Другий етап передбачає визначення літературних джерел, які будуть залучені у процес написання реферату, а також складання плану реферату. Третій етап спрямований на ґрунтовний аналіз літературних джерел та написання на їх основі тексту реферату. Четвертий етап передбачає формулювання висновків з обраної теми за результатами вивчення реферованих літературних джерел. П'ятий етап – оформлення тексту і підготовка до захисту роботи (виголошення доповіді з обраної теми на семінарському чи практичному занятті).

Письмовий огляд або усний виступ на будь-яку тему, що складається з характеристики літературних та інших джерел, називається реферативним.

Якщо необхідно підготувати реферат на тему «Вивчення козацьких літописів», то найкраще розділити роботу на кілька етапів:

- 1) пошуки друкованих джерел за темою текстів козацьких літописів або літературознавчих та історичних матеріалів про літописи. Для цього доведеться знайти потрібну літературу, варто звернутися до підручника з давньої української літератури, в якому до кожного розділу подана бібліографія: Величко Самійло. Літопис: У 2-х кн. / Пер. Вал. Шевчук. Київ, 1991; Літопис гадяцького полковника Григорія Грабянки / Пер. Р. Іванченко. Київ, 1992; Літопис Самовидця. К., 1971; Українська література XVIII ст. Київ, 1983 (уривки з літописів);
- 2) оцінка козацьких літописів викладена у підручнику з давньої української літератури, а також: Возняк М. Історія української літератури: У 2-х кн. Львів, 1992. Кн. 2. С. 369–385; Єфремов С. Історія українського письменства. Київ, 1995. С. 206 – 210; Чижевський Д. Історія української літератури.– Тернопіль: Феміна, 1994. С. 288–292;

- 3) огляд бібліотечних ресурсів (картотека «Історія української літератури. Давня література», такі джерела: Грицай М. Давня українська проза. Київ, 1975; Шевчук Вал. Самійло Величко та його літопис. Дорога в тисячу років. Київ, 1990; Шевчук Вал. Про давню українську прозу, зокрема про літописи. Слово і Час. 1993. №10. С. 57– 65; Соболев В. Літопис Самійла Величка як явище українського літературного бароко. Донецьк, 1996 та ін.

Пропонуємо для прикладу чітке планування дослідницької роботи:

1) козацькі літописи початку XVIII ст. як історико-літературне явище;

2) час створення літописів, їх автори;

3) видання літописів у XVIII – XIX ст. (огляд);

4) вивчення козацьких літописів у XIX ст.;

5) сучасні дослідження про літописи (нові підходи, дискусії);

6) використання козацьких літописів у художній літературі

(Т. Шевченко, П. Куліш, І. Нечуй-Левицький, М. Старицький, П. Панч, О.

Ільченко, В. Малик та ін.);

7) список використаної літератури. Кожен пункт плану розкривається послідовно, чітко, аргументовано.

Обсяг такої роботи залежить від теми, традиційно він має в середньому 10–12 сторінок.

Застереження від помилок у виконанні дослідницьких робіт:

а) не намагатися охопити неосяжне: слід використовувати в рефераті найзначніші, найґрунтовніші джерела;

б) не позбуватися чорнових записів, зроблених під час підготовки реферату – вони можуть знадобитися в подальшій роботі (написання курсової, дипломної роботи тощо).

Підготовка робіт означеного характеру дає змогу сконцентруватися на окремій темі, моніторити оглядові проблеми, водночас учитися працювати з джерелами, літературою, узагальнювати і викладати словесний матеріал, що вельми цінно для журналіста.

Орієнтовна тематика реферативних робіт

1. Визначальні проблеми у вивченні української літератури.
2. Основні теми і джерела літератури
3. Перекладна література та її особливості.
4. Оригінальна література та її особливості.
5. Анонімний автор літературного твору.
6. Особливості літописання руського періоду та доби козаччини.
7. Особливості літописного стилю та літописної пам'ятки.
8. Образ ідеального князя у «Повчанні дітям» Володимира Мономаха.

9. Публіцистичне начало у руській літературі
10. Ораторська проза середньовіччя
11. Специфіка творення образів у життійній літературі
12. Специфіка паломницької літератури як предтечі мандрівної
13. Видання «Слова о полку Ігоревім» та переклади
14. Хроніки та літописи: подібність і відмінність
15. Полеміка як одна з форм-предтеч публіцистики
16. Розвиток лицарської тематики в літературі
17. Панегіричні та історичні вірші, їхні особливості
18. Образ Богдана Хмельницького у «козацьких» літописах.
19. Суперечливість постаті Феофана Прокоповича.
20. Значення інтермедій як етапу творення української комедії.
21. Вертепна драма: мотиви, образи та композиція.
22. Вірші-травестії у творчості «мандрівних» дяків.
23. Громадсько-політичні, філософські та літературно-естетичні погляди Григорія Сковороди.

Орієнтовні теми для написання есе

1. Біблія у творчості Степана Руданського
2. Біблійні образи у ранній поезії Тараса Шевченка
3. Героїка в поемі «Гайдамаки» Тараса Шевченка
4. Жінка у поезії Тараса Шевченка 1843-1845 рр.
5. Світоглядність у творчості у поезії Тараса Шевченка 1845-1847 рр.
6. Україна у творчості у поезії Тараса Шевченка циклу «В казематі»
7. Ностальгія у творах Тараса Шевченка періоду заслання
8. Біблія у творах Тараса Шевченка після заслання
9. Філософія творів Левка Боровиковського
10. Відгомони грецьких сюжетів у творах Євгена Гребінки
11. Природа і людина у творах Амвросія Метлинського
12. Україніка у творчості Віктора Забіли
13. Ліризм творчості Михайла Петренка
14. Науковий підхід у творчості Ізмаїла Срезневського
15. Козацтво у творах Миколи Костомарова

Пошукові завдання з теми
«Міфологія та література. «Велесова книга»: погляди на її автентичність»

1. Міфологічний світогляд українців.
2. Місце української міфології в системі міфологій світу.
3. Українська та грецька міфологічні традиції, сюжети та образи.
4. Відображення міфології в класичній та в сучасній літературі України (для порівняння – європейський та американський досвід міфізації в літературі).
5. Погляди на «Велесову книгу»:
 - а) аргументи на користь автентичності пам'ятки;
 - б) погляди на більш пізні походження пам'ятки;
 - в) заперечення автентичності пам'ятки.

План диспуту
до 5 питання

(за необхідності кількість питань може бути збільшена або зменшена)

1. Чи можна вважати історію походження „Велесової книги” нерозгаданою таємницею українського народу?
2. Як ви гадаєте, наскільки радянська експертиза пам'ятки 1959 року була неупередженою?
3. Якщо пам'ятку було зафіксовано „велесовицею”, для чого знадобилося копіювати її у такому вигляді в XVI чи XVIII ст., коли українські писемно-мовні відношення були досить розвинутими?
4. Чи правомірно, що автор „Велесової книги” відстоює язичництво перед експансією християнства, якщо пам'ятка (за Б. Яценком) створена у дохристиянський період?
5. Чи можна довіряти „авторитету” сучасних російських учених, які проголосили пам'ятку набутком росіян?
6. Наведіть аргументи чи контраргументи української належності пам'ятки (відповідаючи на 6, 7 питання, слід орієнтуватися на зміст „Велесової книги”: історичні й побутові реалії, міфологія, сакральні символи тощо).
7. Чи були дощечки „Велесової книги” „священною історією” українського народу?
8. Порівняйте долю „Велесової книги” і „Слова о полку Ігоревім”. Про що це може свідчити?
9. Чи має „Велесова книга” самодостатню цінність як історично-пізнавальний твір?
10. Прокоментуйте назву «Повість временних літ» та її варіанти.
11. Охарактеризуйте композицію твору.
12. Місце і значення пам'ятки.
13. Як оповідається про розселення слов'ян?
14. Які хронологічні межі оповіді?

15. Як описана, охарактеризована вдала Київської Русі?
16. Легенди у творі.
17. Яка особливість стилістики хронікальних розповідей? Підсумки.

Практичне завдання:

1. Чи можна вважати «Велесову книгу» автентичною пам'яткою давньої української літератури? (підготувати аргументи і факти, покликаючись лише на авторитетні наукові джерела, до навчального диспуту).

Література для підготовки диспуту

1. Зварич І. М. Канонічний текст і міф у новітньому художньому мисленні. Питання літературознавства, Випуск 11. Режим доступу: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ZFe1a2SJ19wJ:irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF/PI_2004_11_7.pdf+%&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua
2. Куликова Л. Міфологія і класична література у школах античної доби. Вісник НАН України, 2007. №8. Режим доступу: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/537/a4-8.pdf?sequence=1>
3. Яценко Б. Подорож у закриті тисячоліття. Режим доступу: <https://web.archive.org/web/20060719195117/http://www.oratania.com.ua/literatura.php>
4. Велесова книга. Переклад Б. Яценка. Режим доступу: <https://web.archive.org/web/20070311205958/http://www.kolos.com/readroom/veles-print.html>
5. Велесова книга-Волховник. Літ. ред. Г. Лозко. Вінниця: Континент-Прим, 2007. 504 с.
6. Шаян В. Віра забутих предків (Аналіз "Влес Книги"). Лондон; Гага: Млин, 1979. 59 с.
7. Велесова книга / В ритм. пер. Б. Яценка. Київ: Велес, 2003. 108 с.
8. Оригінальні тексти Велесової Книги. Переписані Юрієм Миролюбовим // Велесова книга: Волховник . Упоряд. Г.Лозко. Київ: Такі справи, 7510 (2002). 368 с.
9. Велесова Книга. Дослівний переклад, Світовита Пашника. Запоріжжя, 2016. 192 с.
10. Ключек Г. Світ "Велесової книги": Навчальний посібник. Кіровоград: Степова Еллада, 2001. 160 с.
11. Піддубний С. Ілар Хоругин. Влескнига. Голованівськ, 2010. 340 с.
12. Шпоть О. "Велесова Книга" - як фрагмент з історії демократії. К.: Коронатор, 2006. 62 с.
13. Граб С. Таємниці «Велесової Книги». Режим доступу: <http://incognita.day.kyiv.ua/tayemniczi-velesovoyi-knigi.html>
14. Лозко Г. Слов'янська етнічна релігія і "Велесова Книга". Режим доступу: <https://sites.google.com/site/mandrivnyjvolhv/ridna-vira/kn-ri/lozko/serivk>
15. Піддубний С. Код України-Русі. Ілюстрації. 2011. № 6. С. 12-22.
16. Тимошик М. Українське книгописання дохристиянської доби: до проблеми розробки нової концепції. Наукові записки Інсти туту журналістики. 2002. № 6.

17. Шаян В. Аналіз "Влес Книги". Віра предків наших. Гамільтон, 1987. Т.1. 893 с.
18. Ющук І. Чи могла бути "Велесова Книга"? Велесова Книга - елемент культури українського народу: матеріали Всеукраїнської наукової конференції "Велесова Книга – елемент культури українського народу" (30 листопада 2013 року): упоряд. І.П.Ющук. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 44 с.

**Зрвзок написання есе на тему
«Світові театрали в житті Тараса Шевченка»
(робота студентки Анастасії Харчилави)**

Серед сучасників утвердилася думка, що Шевченко це велет, геніальний поет, художник, мислитель, великий син народу. І це не пафосні слова, а свята правда. Тому хотілося б детальніше поглинути у його життя. Дізнатися, що саме вплинуло на формування юного Шевченка, як особистості світового рангу.

До захоплень Тараса Шевченка, окрім письменництва та образотворчого мистецтва, входив, звичайно ж, і театр. Як істинно творча людина, він аж ніяк не міг залишатись байдужим до цього виду мистецтва. Він полюбляв драматургію як російських, так і зарубіжних письменників, бачив багато вистав за їх творами. Він захоплювався грою акторів, заводив із ними дружні стосунки, часто малював портрети різних театральних діячів. Акторська гра, на його думку, залежала не тільки від здібностей самого актора, а й від драматурга, оскільки майстерно написаний драматургом образ дає акторові необмежені можливості розкрити його внутрішній світ, характер, натуру, вчинки.

На щастя, багато цікавого про Шевченка ми черпаємо з його особистого щоденника, куди він записував майже усе, що вважав значущим у своєму житті. Саме його сторінок нам відомо, про те, що Кобзар мав дуже дружні стосунки з видатним російським актором М. Щепкіним. Одного разу Тарас Григорович навіть вирушив до Москви, аби зустрітись зі своїм товаришем. У дорозі він занедужав: очевидно, застудився, а до цього приєдналося загострення цинги, якою тяжко хворів на засланні. Потім письменник раз у раз відзначає сердечність і ласкаву турботу, яку виявляли до нього М. Щепкін та його родина. Так, 15 березня він занотує в щоденнику: «Михайло Семенович ухаживает за мною, как за капризным больным ребенком. Добрейшее создание!»

Про ще одне не менш цікаве знайомство Шевченка ми знайдемо у спогадах знайомої поета Катерини Юнге. У 1858 році американський актор Айра Олдрідж був на гастролях у Санкт-Петербурзі, де і познайомився з Тарасом Григоровичем. Шевченко був кріпаком і на власному досвіді знав, що таке пригнічення та неволя. А Олдрідж був американським чорношкірим, який майже все життя прожив серед законного рабства та свавілля. Поет бачив, як руйнують та забороняють українську культуру. Актор бачив, як расисти руйнують його театр. Ці двоє не могли не потоваришувати. Згодом Шевченко вирішив написати портрет свого заокеанського друга. Ця картина – одна з найбільш маловідомих робіт Шевченка.

Геніальний Тарас Шевченко і нині тісно пов'язаний з театральним мистецтвом. Його почесне ім'я гідно носять низка театрів України. Отож, він надихав і продовжує надихати багатьох митців і тому пам'ять про нього не згасає.

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Варіант 1.

1. Дайте жанрову характеристику літопису.
2. Викладіть зміст «Слова про похід Ігорів».
3. З'ясуйте термін «віршування».
4. Назвіть тематичні групи лірики

Варіант 2.

1. Охарактеризуйте жанр проповіді.
2. Поясніть терміни: «містерія», «мораліте».
3. Визначте причини виникнення літописання.
4. Назвіть тематичні групи прози

Варіант 3.

1. Дайте жанрову характеристику життя.
2. Викладіть зміст байки «Пчела і Шершень» Г.Сковороди.
3. З'ясуйте термін «мораль».
4. Визначте передумови виникнення сатири

Варіант 4.

1. Охарактеризуйте жанр інтермедії.
2. Викладіть зміст драми «Нахар Стодоля».
3. З'ясуйте терміни «хроніка», «літопис»
4. Назвіть основні теми полемічної прози.

Варіант 5.

1. Дайте жанрову характеристику байки.
2. Викладіть зміст поеми «Сон» Тараса Шевченка
3. З'ясуйте терміни: «притча», «хронограф».
4. Назвіть основні риси стилів ренесанс і бароко.

Варіант 6.

1. Охарактеризуйте жанр балади.
2. Викладіть зміст вірша «Н. Н.» Тараса Шевченка
3. З'ясуйте терміни: «травестія», «бурлеск», «пародія».
4. Визначте основну ораторської прози.

Варіант 7.

1. Що таке літопис?
2. Назвіть приклади любовних віршів доби романтизму, вкажіть авторів.
3. Що таке «юродство»?
4. В яких, відомих вам, творах описане це явище?

Варіант 8.

1. Хто такий анонім?
2. Чому анонімність була популярною в певні періоди розвитку літератури?
3. Назвіть поета, котрий образ юродивого центрував у своїх творах
4. Що таке орнаменталізм?

Варіант 9.

1. Назвіть жанри, що належать до доби реалізму.
2. Слово як жанр – це ...
3. Хто запровадив жанр слова в укр. літературі?
4. Які мотиви Шевченкової поеми «Неофіти»?

Варіант 10.

1. Скільки поколінь королів було в Руському Королівстві?
2. Чому Ігор та Всеволод зважилися на самостійний похід проти половців?
3. Хто такий Боян?
4. Яке місце Овлура у «Слові»?

Варіант 11

1. Як саме князь Ігор утік із полону?

2. Назвіть твори Тараса Шевченка, що є переспівами «Слова про похід Ігорів»
3. Назвіть переспіви й переклади «Слова...»
4. Що таке вигадка у літературі?

Варіант 12

1. Що таке проповідна література?
2. Назвіть авторів відомих вам проповідей.
3. Визначте тему та ідею, назвіть персонажів «Сказання про Бориса і Гліба».
4. В якому з творів («Сказання про Бориса і Гліба», «Житіє Ольги») згадується річка Альта, у зв'язку з чим?

Варіант 13.

5. Назвіть твори княжої доби, написані князями.
6. Назвіть твори княжої доби, написані воїнами.
7. Хто така Ярославна? Чому вона плакала на валу в Путивлі?
8. Якою подією закінчується «Слово про похід Ігорів»?

Варіант 14.

1. Що таке «житійна» й біографічна література?
2. Назвіть приклади відомих вам житій, де використано скандинавські елементи.
3. Сформулюйте тему та ідею, назвіть персонажів «Житія Ольги».
4. В якому з творів («Сказання про Бориса і Гліба», «Житіє Ольги») згадується прихід на князювання до Києва варяга Рюрика?

Варіант 15.

1. Коли виникло «Слово о полку...» й ким та коли було знайдене?
2. Яке історичне значення й продовження героїки руських воїнів проти половців?
3. Де княжили Ігор, Всеволод, Святослав?
4. Що таке повістярство? Назвіть приклади.

Варіант 17.

5. Що таке Шевченкова доба, яка її особливість?
6. Назвіть відомих вам літописців, творців літописів, патериків, житій.
7. В чийх перекладах читаємо твори давнини?
8. Як загинув Гліб у «Сказанні про Бориса і Гліба»?

ТЕСТИ

Особливості становлення літератури в Україні

1. Іван Огієнко юув переконаним у тому, що народ України і його мова виділилися в...
 - А) III ст.;
 - Б) IVст.;
 - В) Vст.;
 - Г) VI ст.;
 - Д) II ст.
2. Праця «Історія України-Русі» - це праця...
 - А) І.Огієнка;
 - Б) А.Кримського;
 - В) М.Скрипника;
 - Г) М.Грушевського;
 - Д) В.Русанівського.
3. Найповніше проблема походження ряду слов'янських мов була висвітлена в працях ...
 - А) А.Кримського;
 - Б) Л.Булаховського;

- В) Ф.Філіна;
- Г) Смаль-Стоцького;
- Д) Б.Грінченка.

4. Хто з дослідників заперечував теорію давньої руської мови як живої, народної?

- А) Л.Булаховський;
- Б) А.Кримський;
- В) Смаль-Стоцький;
- Г) Ф.Колесса;
- Д) Ф.Філін.

1. Унормована мова суспільного спілкування, що зафіксована в писемній та усній практиці це:

- а) національна мова;
- б) літературна мова;
- в) народна мова;
- г) державна мова;
- д) діалектна мова.

7. Хто написав послання своїм дітям, сидячи на санях?

- а) Агатангел Кримський;
- б) Михайло Грушевський;
- в) Ф.Колесса;
- г) Іван Огієнко;
- д) Володимир Мономах.

8. Курс із літературного стилю тісно пов'язується з такими дисциплінами як:

- А) діалектологія, історія України;
- Б) народознавство, історія України, етнографія, етнопсихологія;
- В) мовознавство, лінгвістика, психолінгвістика;
- Г) зарубіжна література, краєзнавство;
- Д) фізика, математика, інформатика.

9. Норма в літературі – це:

- А) сукупність загальноприйнятих правил, якими користуються літератори;
- Б) закріплені законодавством правила;
- В) норма жанрова, видова;
- Г) правильне поєднання понять;
- Д) усталеність вироблених правил творення літератури.

10. Засновником високого українського бароко є:

- А) Г.Сковорода;
- Б) І.Вишенський;
- В) І. Мазепа;
- Г) Т.Шевченко;
- Д) І.Котляревський.

11. У чому причини занепаду давньої української словесності (мови)?

- А) в 17 ст це сталося через поглинання української культури російською, переслідування освіти з українською мовою в центрі;
- Б) не друкувалися книги давньою українською мовою, у високому стилі переважала слов'янонська мова;
- В) політичне обмеження давньоукраїнської мови;
- Г) уживалась стара українська мова лише в розважальних творах;
- Д) усі названі фактори.

12. Якою мовою були написані народні інтермедії до різдвяних і великодніх драм?

- А) церковнослов'янською;
- Б) праслов'янською;
- В) народною;
- Г) давньоукраїнською;
- Д) старослов'янською.

13. Якою мовою писав вірші Григорій Сковорода?

- А) українською, польською, чеською;
- Б) українською, церковно-слов'янською, московитською;
- В) давньоруською;
- Г) церковно-слов'янською ?

1. По прийняттю християнства в Русі (988 р.) утверджується як своєрідна священна літературна мова:

- а) староболгарська;
- б) старослов'янська;
- в) церковнослов'янська;
- г) староукраїнська;
- д) давньоруська.

14. Література часів середньовіччя поділяється на:

- а) перекладну, оригінальну;
- б) власну, запозичену;
- в) власну, перекладну;
- г) староруську, старослов'янську;
- д) старослов'янську, старогрецьку.

15. Які літературні стилі домінували в добу бароко?

- а) високий і середній;
- б) сатиричний і високий;
- в) високий, середній і низький;
- г) класичний і комедійний;
- д) художній, конфесійний, канцелярський.

16. Основою якого стилю давнини була «чиста» українська мова?

- а) високого;
- б) середнього;
- в) низького;
- г) класичного;

д) конфесійного.

17. Жанр, якого не було в оригінальній літературі Руси:

- а) ораторський;
- б) художній;
- в) діловий;
- г) розважальний;
- д) історіографічний.

18. Переклад Святого Письма здійснено південнослов'янською мовою:

- а) невідомим автором;
- б) Кирилом і Мефодієм;
- в) Нестором Літописцем;
- г) Феодосієм Печерським;
- д) Клириком Острозьким.

19. Паломницьку літературу України представляє:

- а) «Сказання про Бориса і Гліба»;
- б) Життя;
- в) «Житіє і ходіння ...» ігумена Данила;
- г) «Повість временних літ».
- д) «Слово о полку Ігоревім»

20. «Остромирове Євангеліє» переписане зі староболгарського оригіналу в:

- а) 1054;
- б) 998;
- в) 1056;
- г) 1049;
- д) 1058.

21. Ораторська література належить до:

- а) високого стилю;
- б) низького стилю;
- в) середнього стилю;
- г) проміжного стилю;
- д) зниженого стилю.

22. Найвиразніше ораторське мистецтво репрезентує:

- а) „Слово на паску“;
- б) „Слово на атипасху“;
- в) „Слово на Фомину неділю“;
- г) „Слово о законі и благодати“.
- д) «Житіє і ходіння» ігумена Даніїла.

23. „Слово о полку Ігоревім“ належить до:

- а) паломницької літератури;
- б) художньої літератури;
- в) ділової літератури;
- г) оригінальної літератури;
- д) історіографічної літератури.

24. Образна основа „Слова о полку Ігоревім“:

- а) військова;
- б) ділова;
- в) етнічна;
- г) художня;
- д) народна.

25. Юридично-ділова література представлена:

- а) „Словом о полку Ігоревім“;
- б) „Повчанням“ В. Мономаха;
- в) „Руською Правдою“;
- г) „В неділю про сліпого“;

д) «Ізборник Святослава».

26. Давньоруська писемна мова сформувалась на основі

- а) живої народної російської мови,
- б) народної української мови;
- в) живої розмовної мови;
- г) староболгарської мови;
- д) церковнослов'янської мови.

27. Пам'ятка художньої літератури Русі, яка збереглась до нашого часу:

- а) „Повість минулих літ”;
- б) „Слово о полку Ігоревім”;
- в) „Слово на пасху”;
- г) „Житіє святих”;
- д) «Руська Правда».

28. У житіях активно вживається:

- а) діалектна лексика;
- б) загальноновживана лексика;
- в) церковна лексика;
- г) образна лексика;
- д) „космічна” лексика.

29. До історіографічної літератури періоду Русі належать літописи:

- а) Київський і Галицько-Волинський літописи, „Повість временних літ”;
- б) „Літопис Самовидця” і „Повість временних літ”;
- в) Київський і Галицько-Волинський літописи;
- г) Київський і літопис Грабянки;
- д) «Повість временних літ» і літопис Грабянки.

Література середньовіччя

1 варіант

1. Формування плачів-голосінь як фольклорного жанру відбулося:
 - а) у добі бароко;
 - б) в період превалювання монументалізму;
 - в) в період домінування орнаменталізму;
 - г) в добу «доісторичну»?
2. «Повість временних літ» - це... :
 - а) пам'ятка «доісторичної доби» української літератури;
 - б) пам'ятка доби монументалізму;
 - в) визначне явище літератури орнаменталізму;
 - г) літопис часів перехідної доби?
3. «Остромирова Євангелія» - це пам'ятка:
 - а) 988 р.;
 - б) найстаріший східнослов'янський літопис;
 - в) найстаріший датований східнослов'янський літопис (1056-57 рр.);
 - г) пам'ятка українського літературного середньовіччя?
4. Галицько-Волинський літопис є пам'яткою:
 - а) літератури орнаменталізму;
 - б) монументальної прози;
 - в) доби реформації;
 - г) полемічної літератури?
5. Формування української міфології відбувалося:
 - а) в монументалізмі;
 - б) в добу «доісторичну»;
 - в) в орнаменталізмі;
 - г) у, так званій, перехідній добі?

2 варіант

1. Думка і дума – це:
 - а) жанр давньоруського фольклору, що розвинувся в ренесансі;
 - б) анонімний твір апокрифічного характеру доби монументалізму;
 - в) аналог жанру думки, що поширився в період реформації?
2. «Слово про похід Ігорів» є пам'яткою:

- а) монументальної прози;
 - б) літератури орнаменталізму;
 - в) полемічної літератури?
3. Пересопницьке Євангеліє є пам'яткою:
- а) орнаменталізму;
 - б) бароко;
 - в) ренесансу?
4. «Велесова книга» є неоднозначною пам'яткою:
- а) Києво-Руської писемності IX ст.;
 - б) «доісторичної літератури» Русі-України;
 - в) шедевром європейського бароко?
5. «Руська правда» є пам'яткою:
- а) монументальної прози;
 - б) літератури орнаменталізму;
 - в) полемічної літератури;
 - г) доби реформації?

3 варіант

1. Пересопницьке Євангеліє постало в добу:
- а) орнаменталізму;
 - б) бароко;
 - в) ренесансу?
2. «Велесова книга» є
- а) оригінальною
 - б) пам'яткою
 - в) реліквією;
 - г) має суперечливий статус?
2. Ренесанс в Україні почався з:
- б) «доісторичної літератури» Русі-України;
 - в) європейського бароко;
 - г) європейського Ренесансу?
3. Апокрифи – це :

- а) епос християнський, що поширився в літературі України у IX-X ст.;
 - б) пам'ятки оригінальні, авторські, східнослов'янської писемності XII ст.;
 - в) літературні напівфольклорні джерела X-XI ст.;
 - г) література анонімна, релігійного змісту XIII ст.?
4. Одним із видатних представників козацького бароко є:
- а) Григорій Сковорода;
 - б) Іван Мазепа;
 - в) Кирило Турівський;
 - г) Антоній Печерський?
5. Скандинавські елементи вплинули на :
- а) формування літератури давньої;
 - б) орнаменталізму;
 - в) «доісторичної доби»;
 - г) доби ренесансу?

4 варіант

1. Оповідання про Бориса і Гліба є надбанням:
- а) проповідництва;
 - в) життійної літератури;
 - в) світської літератури;
2. Орнаменталізм характеризується:
- а) простотою сюжету, невибагливістю мови;
 - б) мовними прикрасами; асюжетними елементами;
 - в) поширеною оповідністю, простим синтаксисом;
 - г) сталими мовними формами, фабульністю.
3. Релігійна, богослужбова література поширилася на терени Руси після хрещення, тобто:
- а) у IX ст.;
 - б) у X ст.;
 - в) у X-XI ст.;
 - г) у IX-X ст.?
4. Доба передренесансних явищ датується:

- а) XI ст.;
- б) XII ст.;
- в) XII-XIII ст.;
- г) у XIVст.?

5. Перекладна література поширилася й популяризувалася:

- а) у IX ст.;
- б) у X ст.;
- в) у XI ст.;
- г) у XII ст.?

5 варіант

1. Формування замовлянь як жанру відбулося у добу:

- а) бароко;
- б) монументалізму;
- в) орнаменталізму;
- г) ренесансу?

2. Юродство як позиція поведінки персонажа поширилося в літературі з часів:

- а) Руси;
- б) Австро-Угорщини;
- в) Литовської держави;
- г) Речі Посполитої?

3. Боян – це:

- а) співець у «Слові про похід Ігорів»;
- б) автор «Слова...»;
- в) юродивець віщий;
- г) один із братів Ігоря, руського князя?

4. Початок доби ренесансу датується:

- а) XI ст.;
- б) XII ст.;
- в) XIII ст.;
- г) к. XIVст.?

5. Ренесанс в українській давній літературі – це:

- а) XI-XII ст.;
- б) XII-XIII ст.;
- в) XV ст. – XVI ст.;
- г) XIV ст.?

б варіант

1. Переходова доба (за науковцем Дмитром Чижевським) належить до:

- а) XIII ст.;
- б) XIV ст.;
- в) XV ст.;
- г) XIV – XV ст.;
- д) XIII – XIV ст.

2. Формування паремій як жанру відбулося:

- а) у період бароко;
- б) у період монументалізму;
- в) у період орнаменталізму;
- г) у добу «доісторичну»?

3. «Повість временних літ» - це... :

- а) пам'ятка літератури;
- б) пам'ятка доби монументалізму;
- в) визначне явище орнаменталізму;
- г) явище перехідної доби?

4. Хроніка – це:

- а) жанр літератури;
- б) анонімний твір апокрифічного характеру;
- в) аналог жанру думи;
- г) жанр фольклору ?

5. «Слово» як жанр має ознаки доби:

- а) орнаменталізму;
- б) монументалізму;
- в) доби реформації;
- г) перехідної доби?

7 варіант

1. Формування української міфології відбувалося:

- а) в добу монументалізму;
- б) в «доісторичну» добу;
- в) в орнаменталізм;
- г) у, так званій, перехідній добі?

2. «Слово о полку Ігоровім» написане про події :

- а) 1085 р;
- б) 1185 р;
- в) 1175 р;
- г) 1075?

3. Одним із видатних представників княжої літератури є:

- а) Нестор літописець;
- б) Папа Сікст;
- в) Кирило Турівський;
- г) Ярослав Мудрий?

4. Оповідання про княгиню Ольги є надбанням:

- а) проповідництва XI ст.;
- в) життійної літератури XI ст.;
- в) світської літератури IX-X ст.;
- г) богослужбової літератури IX-X ст.

5. Монументалізм характеризується:

- а) мовними прикрасами; асюжетними елементами;
- б) вибагливістю мови;
- в) поширеною оповідністю, розгалуженим синтаксисом;
- г) сталими мовними формами, фабульністю.

Життя і творчість Тараса Шевченка

1. Хто говорив про Тараса Шевченка так: «Він був сином мужика і став володарем в царстві духа...»?

- А) І.Франко
- Б) М.Рильський

- В) М.Коцюбинський
- Г) А. Олдрідж

2. Назвіть населений пункт, у якому народився Тарас Шевченка?

- А) с. Кирилівка
- Б) с. Іванівка
- В) с. Моринці
- Г) с. Шевченкове
- Д) м. Петербург

3. У якому році Шевченка викупили з кріпацтва?

- А) 1836
- Б) 1838
- В) 1840
- Г) 1841

4. З ким зустрівся Тарас Шевченко у Петербурзі в Літньому саду?

- А) І.Сошенком
- Б) К. Брюлловим
- В) В.Жуковським
- Г) Є. Гребінкою

5. Вкажіть, у якому році відбулося 1 видання «Кобзаря»?

- А) 1838
- Б) 1840
- В) 1842
- Г) 1843

6. Який зі згаданих творів не належить до ранньої творчості Тараса Шевченка?

- А) «Гайдамаки»
- Б) «Марія»
- В) «Тарасова ніч»
- Г) «Варнак»

8. Назвіть драматичний твір серед згаданих:

- А) «Назар Стодоля»
- Б) «Тарасова ніч»
- В) «Катерина»
- Г) «І мертвим, і живим...»

7. До якого жанру уналежнюємо «Гайдамаки»?

- А) Балада
- Б) Поема
- В) Елегія
- Г) Сатирична поема

8. Які події з історії України в основі «Гайдамаків»?

- А) Національна визвольна війна під проводом Богдана Хмельницького
- Б) Війна з турецькими й татарськими загарбниками
- В) повстання (Коліївщина)
- Г) Похід князя Ігоря на половців
- Д) Козацьке повстання Остріяниці

9. Що є характерним для ранньої творчості Тараса Шевченка?

- А) Інтерес до незвичайного й фантастичного
- Б) Сентиментальність
- В) Піднесеність
- Г) Заклик до боротьби за свободу.
- Д) Заклик до революції

10. Який персонаж із «Гайдамаків» насправді не вбивав власних дітей?

- А) М.Залізняк
- Б) І.Гонта
- В) Лейба
- Г) Ярема

Назвіть населений пункт, у якому помер Тарас Шевченка?

- А) с. Кирилівка
- Б) с. Іванівка
- В) с. Моринці
- Г) с. Шевченкове
- Д) м. Петербург

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Українська література Києво-Руської держави (України-Русі).

1. Найдавніша література. «Доісторична доба» в історії української літератури. .
2. «Передісторичні» елементи літератури: Остромирова Євангелія 1056-57рр. – найстарший датований східнослов'янський літопис.
3. Міфологія українського народу: культурно-функціональні перегуки з грецькими міфами: уявлення про міф, міфему, міфологему. Текст напам'ять.
4. Народна (стара) словесність: плачі-голосіння та ін. Скандинавські елементи.
5. Література IX-X ст. Перекладна та позичена література. Світська література (наукова, повістярство, вірші). Джерела літератури.
6. «Велесова книга» – оригінальна пам'ятка-реліквія Києво-Руської писемності IX ст. Текст напам'ять.
7. Релігійна література Русі (проповіді, інші тексти, апокрифи).
8. Доба монументального стилю (Київська держава) – XI ст.; характеристика доби.
9. Житійна література (оповідання про Бориса Гліба. «Житійна» література: житія святих. «три «повчання» батьків дітям. Володимир Мономах: «Повчання». Данило Паломник).
10. Літописання: Київський літопис, Видубецький монастир як літературний центр. Епос.
11. Література практичного призначення: молитви, послання, листи, спроба хронографів (нарисів всесвітньої історії); «Руська Правда» – пам'ятка східнослов'янської мови, без елементів церковної.
12. Доба орнаментального стилю – XII-XIII ст. Переходова доба: XIV-XV ст.
13. Кирило Турівський. Оповідання («Варлаам і Йоасаф»).
14. Патерики й літописи орнаменталізму: Галицько-Волинський літопис.
15. Епос доби орнаменталізму: «Слово о полку Ігоревім».
16. Література практичного призначення: покаяння, молитви, похвала Ользі. Татарська навала: два твори сумнівного походження. Значення літератури Києво-Руської доби.
17. Література 14-15 віків (Литовсько-Руська та Польська держави): компілятивні твори, пам'ятки релігійної літератури; твори «на узбіччі літератури».
18. Ренесанс та реформація – кінець XVI ст. Концепція українського ренесансу.
19. Повість. Святе Письмо: спроби перекладу, українська обробка Євангелія – Пересопницька Євангелія. Острозька Біблія.
20. Полемічна література: Г.Смотрицький; уніатські тексти: І.Потій, Іван Вишенський. Сатира: єдина пам'ятка – промова «каштеляна Смоленського Мелешка».
21. Дума як вершинне явище українського ренесансу. Думна традиція: «Втеча трьох братів із города Азова з турецької неволі». Історичне місце літератури XVI ст.

22. Українське бароко (раннє, розвинене, пізнє) – XVII-XVIII ст.
23. М.Смотрицький, Кирило Гранквіліон Ставровецький.
24. Високе бароко: козацька літературна творчість, київська школа (реформи П.Могили, І.Мазепи). Віршована поезія (польський вплив – вплив силабічної системи). Дмитро Туптало. Іван Мазепа. Авторство «Ой біда, біда чайці небозі», «Всі покою ширю прагнуть», листи до М.Кочубей.
25. Григорій Сковорода, його філософські й літературні погляди. Емблематичні, епіграматичні вірші. «Сад Божественних пісень», «Байки харківські».
26. Епос. Повість. Театр (інтермедії, сценки, вертеп, драма, шкільна драма).
27. Феофан Прокопович, суперечливість у творчості.
28. Історична література: козацькі літописи (Габ'янки, Самійла Величка, Самовидця). «Історія Русів».
29. Українська барокова література на тлі літератури світової (образ Мазепи в центрі європейських літератур).
30. Значення давньої літератури для формування культури творчості медійника.

Нова українська література. Друге літературне відродження

Український класицизм (кінець XVIII ст. – поч. XIX ст.).

Сентименталізм (20-і рр. XIX ст.).

І.Котляревський: літературний класицизм, героїчно-комічна поема (бурлеск, трагедія), поезія, драматична література; котляревщина. Текст напам'ять.

Характер українського сентименталізму: повісті Г.Квітки-Основ'яненка.

Українська романтика, романтизм (кінець 20-х рр. XIX ст. – початок 60-х рр. XIX ст.)

1. Українська традиція в чужих романтичних літературах. Київська й Харківська романтичні школи. «Руська трійця» в Західній Україні.
2. Перший «Кобзар» Т.Шевченка як вершинне явище українського романтизму.
3. Тарас Шевченко і український романтизм: поема «Гайдамаки».
4. Лірика «трьох літ» Т.Шевченка, альбом «Три літа».
5. Романтичні візії України в ліриці заслання Т.Шевченка (цикл «В казематі»). Значення українського романтизму.
6. Творчість Тараса Шевченка на засланні.
7. Особливості творчості Тараса Шевченка після заслання.
8. «Бідермаєр» та «натуральна школа» в Україні. 1940-60-і рр. – натуралізм, зародження літературної критики, журналістики.
9. Уявлення про тенденції в українському реалізмі: просвітницький реалізм, критичний реалізм, соцреалізм, неореалізм, синкретичний і містичний реалізми та ін., використання традицій «натуральної школи».
10. Значення літератури дід класицизму, сентименталізму, романтизму, реалізму для становлення журналістської майстерності.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Автентичність (грец. authentikos – достовірний, справжній) – оригінальність, достовірність, вірогідність тексту на підставі фіксації безпосередніх даних.

Автограф (грец. autos – сам і graphō – пишу) – рукописний текст, оформлений власноручно, певного автора, рукопис первісний із давнього часу.

Алегорія (грец. alios – інший, agoreuo – говорю) (інакомовлення) – спосіб художнього двопланового зображення, часто застосовуваний у давніх творах (притчі, проповіді, повчання).

Альманах (нім. Almanach, лат. almanachus – збірник прогнозів) – збірник літературний, упорядкований за певною тематикою або за жанрами, поширений у давні часи («Ізборник», «Маргарит», «Золотослів», «Златоструй» та ін.).

Ампліфікація (лат. amplificatio – збільшення, прикрашання) – прийом стилістичний, що полягає у нагромадженні тропів, однакових, однотипних виразів чи синтаксичних елементів з метою підсилення виразності художньої мови.

Анімізм (лат. anima – душа) – це віра в існування душ, духів, уявлення про природу як про живу душу.

Апокриф (грец. apokryphos – схований, таємний) – оповідь, оповідання легендарного характеру про осіб і події із біблійної історії, які не входять у канонічні тексти Святого Письма.

Архетип (грец. arche – початок, tyros – слід, відбиток) – прообраз, образ первісний, ідея, взірець давньої колективної підсвідомості, що існує в пам'яті поколінь і може розгортатись в усній та в писемній формах у вигляді символів.

Аскеза (грец. askēsis – вправа, подвиг) – такий спосіб життя, що полягає в надзвичайній помірності, стриманості, відмові від життєвих благ та від насолод заради здобуття містичних знань і задля надприродної магічної сили.

Афоризм (грец. aphorismos – визначення) – це короткий вислів, узагальнене судження, виражене у влучній, лаконічній формі (до прикладу, давній збірник афоризмів – «Бджола»).

Байка – ліро-епічний твір, у віршах або ж у прозі, пов'язаний з повчанням, моралізаторством, основним художнім засобом байки є алегорія.

Бароко (італ. Багоссо, букв. – дивний, химерний) – стиль у давній літературі XVI–XVIII ст., якому властива підкреслена урочистість, а також пишність, ускладненість образів і декоративність.

Біблеїзм – слово чи вислів із Біблії, уживаний у художньому тексті.

Біблія (грец. biblia – книжка) – це збірник релігійних і світських творів, що належні давньоєврейській та ранньохристиянській літературі.

Бурлеск (лат. burlesque, від burla – жарт) – жартівлива поезія, комічний ефект якої досягається внаслідок того, що зміст серйозний викладено зумисно грубо, зниженою мовою, або ж тому, що про буденне сказано піднесено.

Буфонада (італ. buffonata – блазнювання) – смішна, жартівлива вистава або ж манера гри (інтермедія, водевіль, фарс, побутова частина вертепної драми).

Вертеп – пересувний ляльковий театр, що популяризувався в Україні у XVII– XIX ст..

Геральдичний (середньолат. heraldus – оповісник) вірш – це віршований твір, що пояснює значення гербів держав, міст, родів.

Грамота – різновид ділових документів X– XVII ст. (у східних слов'ян).

Гротеск – такий тип художньої образності, що заснований на парадоксі, на карикатурному перебільшенні зображуваних рис людини або ж певних явищ.

Гумор – різновид відображення кумедного, смішного, жартівливого в життєвих явищах та в людських характерах.

Декламація (лат. declamare – вправлятися у красномовстві) – такий віршований твір, що його виконували під час різдвяних чи великодніх свят.

Діалог (грец. dialogos – бесіда, розмова) – віршований твір на історичну чи на релігійну тематику, побудований за принципом розмови двох осіб.

Діаріуш (польс. dziariusz – щоденник) – різновид нотатки, щоденника, зроблений певною особою про факти свого чи й іншого життя у відповідному соціальному і національному контексті, це своєрідний психологічний портрет автора, а також свідчення його інтелекту, вправності, ментальності, смаку.

Драма (грец. drama – дія) – родовий різновид літератури, що художньо моделює життєві колізії за безпосередньої відсутності авторських характеристик дійових осіб.

Духовні вірші – релігійна лірика, створювана церковними діячами, а також їх створювали мандрівні дяки, учні шкіл, лірники, адаптуючи книжні псалми й канти до розуміння пересічного слухача.

Елегія (грец. elegos – скарга, плач) – високохудожній ліричний жанр, основною темою якого є роздуми сумні – про долю, про становище у суспільстві, про стосунки між людьми.

Емблема (грец. emblemata – вставка) – у бароковому мистецтві художній прийом, принцип барокового метафоризму, що полягає в унаочненні абстрактних понять, а також у моделюванні, близькому до точних наук, у специфічній символізації (емблеми чеснот, правосуддя, релігійних цінностей тощо).

Епіграма (грец. epigramma – напис) – короткий за обсягом, дотепний за спрямуванням, дошкульний за змістом твір.

Епістола (грец. epistolê – лист) віршована – ліричний жанр, послання або лист у віршовій формі.

Євангеліє (грец. euangelion – добра звістка) – жанрове визначення перших чотирьох книг Нового Завіту.

Житіє – епічний повчальний твір із розвинутим сюжетом, побудованим на матеріалі біографії реальних або легендарних осіб, котрих християнська церква проголосила святими.

Інвектива (лат. invectiva (oratio) – лайлива (промова)) – різкий, гнівний виступ, який звинувачує когось або спрямований проти чого-небудь.

Інтермедія (лат. intermedius – проміжний, середній) – розважальний драматичний твір, невеликий за обсягом, переважно комічного характеру, виконуваний між діями шкільної драми.

Іронія (грец. ειρωνεία, букв. – удавання) – насмішка в непомітній, у прихованій чи у вдаваній формі.

Історичний вірш – вірш, у якому описано конкретні події минулого або ж осмислено історію загалом.

Канонічний текст (грец. κανόν – правило, норма) – текст, що обов'язковий для користування в незмінному варіанті (до прикладу, біблійний текст).

Кант (лат. cantus – спів, пісня) – різновид давньої величальної пісні, виконуваної хором без музичного супроводу, на свята.

Кирилиця – азбука чи абетка, що мала 43 букви (літери): 24 – візантійського (грецького) алфавіту та 19 – для передання фонетики слов'янських мов.

Козацькі літописи – твори історико-літературні, що виникли в козацькому середовищі і виражали ідеологію Гетьманщини, героїчне, визвольне бачення історичних подій.

Компіляція (лат. compilatio – крадіжка, грабіжка) – несамостійна й неоригінальна літературна праця, що була поширена в давні часи, зокрема, у різноманітних белетристичних, у літописанні, у дидактичних збірниках.

Курйозні вірші (франц. curieux – цікавий) – вірші, поширені у XVII ст., у яких надавалася перевага версифікаційній вигадливості, формальним прийомам (до прикладу, акростиhi, фігурні вірші тощо).

Лірика – один із родів художньої літератури, що виражає внутрішній світ, переживання людини (а також враження, емоції, настрої), є суб'єктивним вираженням чуттєвості, виразником ліричного Я.

Літопис – епос, близький до хроніки за значенням; історична проза, розповіді про історичні події в ній розташовані у хронологічному порядку.

Літописне оповідання – оповідь, яка спирається на факти й позначена розгалуженим сюжетотворенням, авторською інтерпретацією подій.

Літургія (грец. leiturgia – служіння) – це християнське богослужіння.

Манускрипт (лат. manuscriptum – написане рукою) – давній рукопис.

Мартиролог (грец. martyros – мученик, logos – слово) – жанр дидактичної християнської літератури, що оповідає про святих та мучеників, потерпілих за віру (до прикладу, «Мінелогій» («Місяцеслов»)).

Медієвістика (лат. medium aevum – середній вік) – це галузь історичної (і літературної) науки з вивченням середньовіччя.

Мемуари (лат. memoria – пам'ять) – жанр, що близький до історичної прози чи наукової біографії, документів, документальних історичних нарисів, або ж нотатки про події минулого, свідком чи учасником котрих був автор.

Міраклъ (лат. miraculum – чудо) – це жанр середньовічної віршованої драми, сюжети якої – агіографічні.

Містерія (грец. mistêrion – таємниця, таїнство, обряд) – європейська середньовічна драма XIV–XVI ст. із біблійними сюжетами, розігрувана у святковий день (Різдво, Великдень).

Мораліте (франц. moralitee, від moraiis – моральний) – твір драматичний, на морально-етичну тематику, повчального характеру, із алегоричними дійовими особами.

Ода – вірш в урочисто-патетичній формі, що присвячений видатним особам чи історичним подіям.

Ораторська (лат. orator, від oro – говорю) проза – красномовство церковне, оформлене в жанрі проповіді, призначене на проголошення (елемент служби Божої) і читання (збірники проповідні).

Палеографія (грец. palaios – давній і graphō – пишу) – історико-філологічна дисципліна, допоміжна, вивчає давні рукописи, письмо (форму літер, спосіб написання, особливості матеріалу, на якому написали).

Паломник (прочанин) – до святих місць мандрівник, що приносить за традицією із собою гілочку пальми.

Паломницька проза – епос, здебільшого, у якому паломник розповідав про далекі краї, порівнюючи з рідним, захоплено, із ностальгією (давній блогер).

Панегірик (грец. panēgyrikos logos – урочиста промова) – похвальне слово на пошанування видатних осіб, це жанр ораторської і поетичної творчості.

Пародія (грец. parodia, букв. – пісня навиворіт) – твір сатиричний або гумористичний, що імітує творчу манеру письменника чи й окремого твору, із метою висміювання.

Пастораль (лат. pastoralis – пастуший) – жанр, заснований на зображенні ідилічного сільського та пастушого життя, життя на природі.

Патерик (грец. Paterikon, від pater – батько) – це збірник оповідань про життя ченців певного монастиря, або ж церковно-релігійного змісту.

Плач (лямент, тренос) – жанр ліричний, в основі – оплакування, літературна стилізація фольклорного голосіння з трагічного приводу.

Повідомлення – стислий, лаконічний виклад факту (на 1–2 речення), що містить часово-просторову інформацію.

Повчання – літературний жанр і морально-дидактичною метою, що розгортається у риторичних настановах, підкріплених писемними авторитетними джерелами.

Поетика – навчальна дисципліна у середньовічних школах, що передбачала викладання творчості, правил віршування, складання драматичних творів, використання у літературі художніх прийомів.

Полеміка – суперечка, диспут, зіткнення різних поглядів у ході обговорення будь-яких конструктивних питань.

Полонізм (лат. polonus – польський) – це слово чи вислів, що запозичені з польської мови або ж стилізовані під польську мову.

Послання – різновид епістолярного жанру, це твір, що за формою та за вказівкою на адресата нагадує епістолу, за змістом та за публіцистичним викладом цей твір відтворює актуальні проблеми своєї епохи.

Притча – алегоричне оповідання з яскраво висловленою мораллю про людське життя.

Пролог (грец. pro – передмова і logos – слово) – збірник коротких, стисло викладених житій святих, розташованих у календарному порядку, а також у відповідності до церковних свят (до прикладу, «Синаксар»).

Проповідь (казання) – жанр ораторсько-публіцистичної прози в середньовічній українській літературі; урочистий твір або твір релігійно-повчального характеру.

Протограф (грец. p̄ōtos – перший і graphō – пишу) – первісний текст, основа пізніших списків та варіантів цього тексту.

Псалом (грец. psalmos – пісня) – поважна пісня релігійного змісту.

Псалтир – збірник гімнів, псалмів, релігійних пісень.

Псевдонім (грец. pseudōnymos – несправжньо іменований) – ім'я вигадане, яким маркують із певних причин літературний твір.

Редакція (лат. redactus – приведення до ладу) – різновид (варіант) тексту літературного твору, що з'являється внаслідок авторської зміни (або сторонньої) обсягу, ідейно-художнього змісту, стилю.

Реформація (лат. reformatio – поліпшення, перетворення) – рух релігійний, другої половини XVI – першої половини XVII ст. у Західній та в Центральній Європі, що швидко набрав форми боротьби проти католицької церкви.

Риторика – наука та практика красномовства, у середньовічних школах була обов'язковою як навчальна дисципліна, поряд із пітикою.

Рококо – стиль у європейському мистецтві та літературі XVIII ст., у якому домінують примхлива декоративність, вишуканість, уникання антитези; як стиль рококо розвинулося під впливом модифікації бароко.

Романс – лірична сольна пісня про кохання.

Сатира віршована (лат. satira, від satura – суміш) – ліро-епічний жанр із настановами, із викривальним засудженням, зі сміхом навколо суспільних явищ або певних не надто моральних рис, манер поведінки і способів життя.

Секуляризація (середньолат. saecularis – світський, нецерковний) – звільнення художньої свідомості від світогляду релігійного, прагнення до тематики світської у відображенні дійсності.

Серце – центр, у старослов'янській мові – у значенні осередок чогось, до прикладу життя. У Святому Писанні серце є осередком духовного життя, таким, що розташоване в людському серці, за уявленнями стародавніх людей є тим, що пов'язане з мозком. Поняття в середньовіччі використовувалося активно у руській православній філософії з часів Русі, філософія серця займає важливе місце у працях українських філософів, таких, до прикладу, як світські філософи – Григорій Сковорода чи Памфіл Юркевич.

Силабічне віршування (грец. syllabe – склад) – система віршування, для якої характерні рівна кількість складів у рядках (11, 13), парне римування, наявність цезури; поширене в українській поезії XVI–XVIII ст.

Силабо-тонічне віршування (грец. syllabe – склад, tonos – тон) – система віршування, із рівномірним чергуванням наголошених і ненаголошених складів у рядку, із однаковою кількістю складів у римованих рядках.

Сказання – розповідь про реальні події, викладені образно, в художньо му стилі.

«Сродна праця» - концепція Григорія Сковороди, у якій є взаємопов'язаність із самопізнанням та з ученням про щастя, концепція є необхідною умовою для досягнення щастя, реалізації людського існування. Мислитель визначив «сродну працю» як таку, що не виступає засобом існування, але є найпершою природною потребою та насолодою, найвищою для особистості.

Титла – спеціальний значок, скорочення в частовживаних словах.

Травестія (італ. ГауезПге – перевдягати) – зміна й переробка серйозного, часто біблійного або героїчного, сюжету твору на смішний лад.

Трагікомедія – драматичний твір, де подано елементи трагедії чи комедії.

Устав – тип письма IX– XI ст., близький до візантійського унціального за формою, тобто одновимірною.

Фарс (лат. наповнюю, начиняю) – вид народного театру і літератури, де органічно поєднувані гостра комедійність із життєвими реаліями.

Філософія серця – поняття філософії, започатковане науковцем Дмитром Чижевським. Аналізуючи творчу спадщину мислителів Григорія Сковороди, Пантелеймона Куліша, Памфіла Юркевича, Миколи Гоголя, як типових представників національної традиції, хоча й підімперського типу, Дмитро Чижевський сформулював поняття «філософія серця», що є характерна для української думки.

Філософський вірш – вірш, що спрямований на філософське осмислення буття, світу, вияв філософських поглядів ліричного суб'єкта (ліричного героя).

Ходіння («хоженіє») – твір епічний, здебільшого, у якому паломник (мандрівник до святих місць, пілігрим, юродивий, далі – і менестрель) розповідає про екзотику, побачене і почуте в далеких краях, порівнюючи з рідним, не упереджено, захоплено, із ностальгією.

Хроніка (грец. сгігопіка – літопис) – вид прози, історико-мемуарної, для якої властиве таке ведення записів, що оповідає цілісно, майже документально, про історичні події в хронологічній послідовності.

Хронограф (грец. сЮпоя – час і ёгарИб – пишу) – огляд найважливіших історичних подій, зведений, на основі візантійських джерел та біблійних легенд.

Шкільні драма й театр – жанр драматичної літератури, що творився в Україні в XVII – XVIII ст. викладачами та студентами тогочасних шкіл та колегіумів; театральна практика (створення сценаріїв, режисура, ставлення вистав) в українських школах XVII – XVIII ст.

Щоденник (журнал, діаріуш) – жанр, літературно-побутовий, мемуарно-автобіографічний, складений на основі явищ із реального життя, з досвіду конкретної людини (подорожні щоденники, індивідуальні, родинні, історико-побутові, автобіографії).

Список використаних джерел

1. Астрахан Н. І. Теорія літератури: основи, традиції, актуальні проблеми. Наукове видання . Видавничий дім Дмитра Бураго, Київ, 2021. 296 с.
2. Білецький О. Українська література серед інших літератур світу. Сучасна літературна компаративістика: стратегії і методи. Антологія. Київ: Видавн. дім «Києво-могилянська Академія», 2009. 680 с.
3. Білоус П. Історія української літератури XI-XVIII ст.: навчальн. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2009. 424 с.
4. Білоус П., Білоус О. Українська література XI-XVIII ст.: навч. посіб. Для самостійної роботи здобувача вищої освіти. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 360 с.
5. Крупка В. П., Зелененька І. А. Історія української літератури X-XVIII століть: навчально-методичний посібник. Вінниця, 2018. 105 с.
6. Літературознавча енциклопедія. У 2-х томах. Т.1 ; Автор: Ковалів Ю. І. ; 608 с. Т. 2. 625 с.
7. Літературознавчий словник - довідник : За ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. - 2-е вид., виправл., доп. Серія: Nota bene. Київ: вид. Академія 2007 р. 752 ст .
8. Наливайко Д. С. Спільність і своєрідність. Українська література в контексті європейського літературного процесу. Київ : Дніпро, 1998. 395 с.
9. Сміт Е. Культурні основи націй. Київ : КІС, 2010. С. 124-156.
10. Сміт Е. Національна ідентичність. Київ : Основи, 1999. 312 с.

Зелененька І. А.

Методичні рекомендації

Літературний стиль

(для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра
денної та заочної форм навчання)

Вінниця, 2026.

Оформлення обкладинки Ірини Зелененької

Коректор Марія Кифоренко

Комп'ютерна верстка

Папір офсетний

Гарнитура Times New Roman